

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Saara Vaaramo

OSALLISUUTTA ETSIMÄSSÄ

Vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa

Sosiaali- ja terveysala
2021

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Saara Vaaramo
Opinnäytetyön nimi	Osallisuutta etsimässä. Vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.
Vuosi	2021
Kieli	suomi
Sivumäärä	81 + 5 liitettä
Ohjaaja	Virpi Välimaa

Osallisuus on noussut tärkeäksi teemaksi kaikissa hyvinvointipalveluissa. Osallisuuden käsite näkyy vahvasti myös varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten puheissa. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan 2018 mukaan vanhempien osallisuutta tulee vahvistaa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa myös vanhemmat tulisi ottaa vahvemmin mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja päätöksentekoon.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla vanhempien ja varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia vanhempien osallisuudesta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää keinoja, joilla tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalvelun toimintamalleja voitaisiin kehittää sellaisiksi, että ne olisivat tukemassa vanhempien osallisuuden kokemusta. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä käytettiin teoriaan pohjautuvaa sisällönanalyysia. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella Mustasaaren kunnan suomenkielisten päiväkotiryhmien varhaiskasvatuksenopettajilta (n=8) sekä vanhemmilta (n=31).

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että niin vanhemmilla kuin varhaiskasvatuksen opettajilla on pääsääntöisesti positiivinen suhtautuminen vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuspalvelussa. Osallisuuden tunnetta ovat lisäämässä myönteinen suhtautuminen yhteistyöhön, vanhempien tasa-arvoinen kohtaaminen, toimivat vuorovaikutustaidot, riittävä tiedottaminen sekä osallisuutta tukevat mahdollisuudet osallistua lapsen, päiväkodin ja koko varhaiskasvatuksen toimintaan, suunnitteluun, arviointiin ja päätöksentekoon. Tärkeää on tarjota erilaisia mahdollisuuksia, joista vanhemmat voivat valita itselleen luontaisimman. Tutkimuksessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmatyö yhdessä vanhempien kanssa nousi osallisuuden kannalta merkittäväksi. Vanhemmat ovat valmiita osallistumaan varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseen ja suunnittelutyöhön, kun heille annetaan siihen mahdollisuus.

ABSTRACT

Author	Saara Vaaramo
Title	Finding Involvement. Parental Involvement in Early Childhood Education in the Municipality of Mustasaari.
Year	2020
Language	Finnish
Pages	81 + 5 appendices
Name of Supervisor	Virpi Välimaa

Parental involvement has grown to be an important theme in welfare services. The concept of involvement can be seen in the documents that guide early childhood education and in professional discussions. The National Early Childhood Education Plan 2018 says that parental involvement must be strengthened in early childhood education. Parents must be involved in the planning, implementation, assessment and decision making.

The purpose of this research was to describe the experiences on parental involvement in early childhood education in the municipality of Mustasaari. The aim of the research was to find ways for the target municipality to develop the organisational models in a such way that they support the parents' experience of involvement. The research is qualitative and the method that was used was theory-based content analysis method. An electronic questionnaire was used as the data collection method. The data was collected among early childhood education teachers (n=8) and parents (n=31) in Finnish-speaking groups of early childhood education in the municipality of Mustasaari.

The results of the research showed that both the parents and the early childhood education teachers have mostly a positive attitude towards parental involvement. The sense of inclusion is increased by a positive attitude to cooperation, equal encounter of parents, good interaction skills, adequate information and opportunities to participate in the activities, planning, assessment and decision making in the daycare centre and in early childhood education. It is important to offer different opportunities of which the parents can choose the most natural one for themselves. The research showed that working together with the parents was significant for involvement. Parents are willing to participate in the development and planning of early childhood education services when given the opportunity.

Keywords early childhood education, parental involvement, early childhood education plan, the basics of an early childhood education plan

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	10
3	TUTKIMUSKONTEKSTINA VARHAISKASVATUS	11
	3.1 Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö	11
	3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	14
	3.3 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma.....	15
	3.4 Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma	17
4	OSALLISUUS.....	19
	4.1 Vanhempien osallisuus	20
	4.2 Osallisuus suhteessa osallistumiseen.....	22
	4.3 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuspalveluissa	23
5	TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO	27
	5.1 Tutkimuksen tieteenfilosofinen lähtökohta.....	27
	5.2 Tutkimusote	28
	5.3 Tutkimuskohde ja aineiston kerääminen	29
	5.4 Tutkimusaineiston analyysi ja tutkimusaineiston käsittely.....	31
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	37
	6.1 Vanhempien taustatietoja.....	37
	6.2 Varhaiskasvatuksen opettajien taustatietoja	39
	6.3 Mitä osallisuus on vanhempien näkökulmasta	40
	6.4 Vanhempien kokemus osallisuuden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa	
	44	
	6.4.1 Osallisuus suunnittelussa	44
	6.4.2 Tieto-osallisuus	47
	6.4.3 Osallisuus toiminnassa ja yhteistyö	50
	6.4.4 Osallisuus päätöksenteossa ja arvioinnissa	53

6.5	Varhaiskasvatuksen opettajien kokemus vanhempien osallisuuden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa	55
6.5.1	Osallisuus suunnittelussa	55
6.5.2	Tieto-osallisuus	57
6.5.3	Osallisuus toteutuksessa.....	59
6.5.4	Osallisuus arvioinnissa ja päätöksenteossa	60
6.6	Vanhempien näkemys osallisuuden kehittämiseksi.....	61
6.7	Varhaiskasvatuksen opettajien näkemys osallisuuden kehittämiseksi ...	62
7	TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	64
7.1	Osallisuus palveluntarpeen esittäjänä	66
7.2	Osallisuus hyvinvointipalvelun asiakkaana	67
7.3	Osallisuus kasvatuskumppanina	68
7.4	Tutkimuksen luotettavuus.....	69
7.5	Tutkimuksen eettisyys	72
7.6	Jatkotutkimusehdotuksia.....	74
8	POHDINTA.....	76
	LÄHTEET.....	78

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1 Jäsennys vanhempien osallisuuden tarkasteluun varhaiskasvatuspalveluissa. (Järvi 2005, 6.).....	35
Kuvio 1 Vanhempien ikä- ja sukupuolijakauma.....	38
Kuvio 2 Vastanneiden vanhempien lapsilukumäärä.....	39
Kuvio 3 Vanhempien kokemus kunnan varhaiskasvatuspalvelusta.....	40
Kuvio 4 Varhaiskasvatuksen opettajien työkokemus vuosina.....	41

LIITELUETTELO

LIITE 1. Vanhemmille suunnattu kysely

LIITE 2. Varhaiskasvatuksen opettajille suunnattu kysely

LIITE 3. Tutkimuslupa

LIITE 4. Yhteistyösopimus

LIITE 5. Aineiston analyysirungon käyttö, esimerkkiotos

1 JOHDANTO

Osallisuus on noussut tärkeäksi teemaksi kaikissa hyvinvointipalveluissa. Tämä näkyy myös varhaiskasvatuksessa. Osallisuuden käsite näkyy vahvasti varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa ja se on tullut myös osaksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten puhetta. Syksyllä 2017 voimaantulleen ja joulukuussa 2018 päivitetyn Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet-asiakirjan mukaan vanhempien osallisuutta tulee vahvistaa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa myös vanhemmat tulisi ottaa vahvemmin mukaan toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Tämä tarkoittaa, että niin henkilöstön kuin vanhempien ja lastenkin näkemyksiä ja aloitteita arvostetaan ja ne huomioidaan varhaiskasvatusprosessissa. Toteutuakseen tämä vaatii toimintakulttuuriin muutosta ja osallisuutta edistävien rakenteiden ja toimintatapojen tietoista kehittämistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33-34.)

Vanhempien osallisuutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on tutkittu varsin vähän. Aikaisemmat tutkimukset ovat kohdistuneet pääosin muihin lapsi-, nuoris- ja perhepalveluihin. Osallisuutta määrittelevien tekijöiden mukaisesti osallisuuden kokemuksen voi saada selville vain kartoittamalla vanhempien omakohtaisia arvioita siitä, kuinka he kykenevät toimimaan ja vaikuttamaan varhaiskasvatusprosessissa, kuinka paljon heillä on tietämystä palvelusta ja sen sisällöistä sekä minkälaiset mahdollisuudet heillä on ottaa osaa päätöksentekoon asioissa, jotka koskevat heitä itseään, perhettä tai ympäröivää yhteisöä (Vuorenmaa 2016, 22).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuoda tarvittavaa tietoa Mustasaaren kunnan varhaiskasvatukseen siitä, kuinka vanhempien osallisuuden kokemus toteutuu tällä hetkellä ja mitä tulisi tehdä, jotta osallisuuden kokemusta voitaisiin vahvistaa Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet-asiakirjan (2018) tavoitteiden mukaisesti. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Mustasaaren kunnan suomenkielisen varhaiskasvatuksen päiväkotien kanssa. Tutkimusaiheeseen

päädyttiin käytännön työstä kumpuavien kysymysten innoittamana ja tutkijan omasta mielenkiinnosta tutkimusaiheeseen. Aihetta pidettiin ajankohtaisena ja tärkeänä, eikä siihen ollut aiemmin tartuttu kunnan varhaiskasvatuspalveluissa. Koska osallisuus on käsitteenä vahvasti kokemuksellinen, vaatii se tarkempaa syventymistä tutkimuksen kohderyhmän henkilökohtaisten kokemusten kartoittamiseen ja analysointiin. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää kunnan varhaiskasvatuksen käytänteiden kehittämistyössä.

Vastauksia tutkimuskysymyksiin kerätään sekä vanhempien tai huoltajien, että varhaiskasvatuksen opettajien omakohtaisista kokemuksista. Osallisuus on kokemuksellinen käsite, jonka voi määritellä monin eri tavoin. Jotta tutkimuskunnan varhaiskasvatusta voidaan kehittää vanhempia osallistavaan suuntaan, tarvitaan selvitys näiden molempien ryhmien kokemuksista ja tulkinnoista, jonka kautta voidaan tunnistaa osallisuuteen myötävaikuttavat ja hidastavat tekijät.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla vanhempien ja varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja näkemyksiä vanhempien osallisuudesta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää keinoja, joilla tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalvelun toimintamalleja voitaisiin kehittää sellaisiksi, että ne olisivat tukemassa vanhempien osallisuuden kokemusta ja valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitetta vanhempien osallisuuden huomioimisessa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa, päätöksenteossa ja arvioinnissa.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä on vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa vanhempien tai huoltajien näkökulmasta?
2. Miten vanhemmat tai huoltajat sekä varhaiskasvatuksen opettajat kokevat osallisuuden toteutuvan tällä hetkellä Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja päätöksenteossa?
3. Miten osallisuutta voitaisiin kehittää vanhempien tai huoltajien sekä varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta?

3 TUTKIMUSKONTEKSTINA VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, jossa yhdistyvät lapselle suunniteltu ja tavoitteellinen kasvatus sekä lapsen hoidon ja opetuksen muodostama kokonaisuus. Varhaiskasvatuksessa erityinen merkitys on pedagogiikalla. Varhaiskasvatusta järjestetään monin eri tavoin, esimerkiksi avoimena kerhotoimintana, päiväkodeissa tai perhepäivähoitomuotona. (OPH 2017.)

Kuntaa veloitetaan järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisissa toimintamuodoissa kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatusta säädetty oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaa varhaiskasvatusta tai muuta varhaiskasvatustoimintaa. Lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen päättää vanhempi tai muu huoltaja. (L8.5.2015/580.)

Esiopetuskin on osa varhaiskasvatusta, mutta sitä säätelee perusopetuslaki. Esiopetusta on ohjaamassa Opetushallituksen määrittelemä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (L 19.12.2003/1136.)

3.1 Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö

Varhaiskasvatuksen hallinto oli ennen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alla. Se siirrettiin osaksi opetus- ja kulttuuriministeriötä vuonna 2013. Sisällöllinen ohjaus siirtyi vuonna 2015 Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta Opetushallituksen asiantuntijuuden alle. Varhaiskasvatustilanne astui voimaan elokuussa 2015. Se korvasi jo vuodelta 1973 olleen lain lasten päivähoitosta. Uuden lain painotuksissa näkyy selkeä muutos, joka tapahtui varhaiskasvatuksen tullessa osaksi opetushallituksen asiantuntijuutta. Varhaiskasvatuksesta tuli osa suomalaista kasvatus- ja koulutusjärjestelmää ja laista poistuivat sosiaalihuollolliset painotukset. (OPH 2016.)

Opetushallituksessa käynnistyi ensimmäisenä merkittävänä tehtävänä varhaiskasvatuksen perusteiden suunnittelutyö. Varhaiskasvatuksen perusteet valmistuivat syksyllä 2016 ja se on merkittävä ohjaava tekijä suomalaisen varhaiskasvatuksen

toteuttamisessa. Uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja on ohjauudeltaan vanhaa suunnitelmaa vahvempi, koska se ei ole enää suositus vaan varhaiskasvatustalaki määrittää asiakirjan normiksi. (OPH 2017.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa varhaiskasvatuksen suunnittelusta yleisellä tasolla, varhaiskasvatuksen toteuttamisen valvonnasta ja ohjauksesta sekä lainsäädännön valmistelutyöstä. Varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä on lähes pari-kymmentä. Lainsäädäntö koskee kaikkia kunnan, kuntayhtymän tai muun tuottajan järjestämää varhaiskasvatusta niin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa kuin muussa varhaiskasvatuksessa, kuten kerhotoiminnassa. Myös ennen koulun aloitusta tapahtuva esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja siitä tuli velvoittavaa uuden varhaiskasvatustalain myötä. (OKM 2016.)

Uuden varhaiskasvatustalain (2015) tavoitteet korostavat lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Varhaiskasvatustalakiuudistuksen myötä säädettiin varhaiskasvatustalle myös uudet tavoitteet. Tärkeänä muutoksena tuli varhaiskasvatustalain asema normina, eikä enää vain suosituksena. Ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen on olemassa oma normisto, jolla on vahva ohjauvuus käytännön varhaiskasvatustalutyöhön. Varhaiskasvatustalaki turvaa lapsen oikeuden saada suunnitelmallista ja tavoitteellista hoitoa, kasvatusta ja opetusta. (Varhaiskasvatustalain perusteet 2018, 7-8.)

Varhaiskasvatustalaki säätää muun muassa siitä, kenellä on vastuu varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Se määrittelee varhaiskasvatustalle tavoitteet, henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja henkilöstömitoitukset. Laissa on säädetty myös ravitsemus- ja ruokailupalvelusta, lapsen oikeudesta henkilökohtaiseen varhaiskasvatustalain ja arviointiin sekä määritelty velvoitteet monialaisesta yhteistyöstä sekä yhteistyöstä vanhempien kanssa (L8.5.2015/580).

Varhaiskasvatustalainissa säädetyt tavoitteet varhaiskasvatuksen toteuttamiselle ovat suoraan varhaiskasvatustalainista (L8.5.2015/580, 3 §) lainaten seuraavat:

1. "edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia"
2. "tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista"
3. "toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset"
4. "varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö"
5. "turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä"
6. "antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa"
7. "tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä"
8. "kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen"
9. "varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin"
10. "toimia yhdessä lapsen sekä vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä"

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee toimia yhdessä lapsen ja vanhemman tai muun huoltajan kanssa siten, että turvataan lapsen tasapainoinen kehitys ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Lain mukaan henkilöstön tulee tukea lapsen vanhempaa tai huoltajaa kasvatustyössä ja huoltajilla on oikeus tietoon varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnan sisällöstä. palveluntuottajaa

velvoitetaan tiedonantoon. Laki velvoittaa varhaiskasvatuspalveluntuottajaa ottamaan vanhemmat mukaan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Huoltajille on annettava mahdollisuus myös palvelun arviointiin sekä päätöksentekoon osallistumiseen. Lain mukaan lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja arvioidaan yhteistyössä vanhempien kanssa ja siihen on annettava säännöllisesti mahdollisuus. (L8.5.2015/580.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päätti 18.10.2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Päätös edellyttää, että kunta, kuntayhtymä tai muu palveluntuottaja on velvollinen laatimaan oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman noudattaen näiden perusteiden määräyksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu varhaiskasvatuslain asettamien tavoitteiden pohjalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 8-9.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tukevat ja ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä ja kehittämistä. Ne myös edistävät yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista riippumatta asuinkunnasta tai varhaiskasvatuksen järjestämisestä. (L18.5.2015/580.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään kansallisesti varhaiskasvatuksen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, lasten huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisestä yhteistyöstä, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä (L18.5.2015/580). Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista. Myös yksittäinen päiväkotitai ryhmä voi laatia vielä oman yksityiskohtaisemman varhaiskasvatussuunnitelman, joka tulee kuitenkin täyttää varhaiskasvatuslain asettamat minimivaatimukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 5-8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) on lähestytty vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä uudella otteella. Uusi näkökulma pyrkii sisällyttämään huoltajat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Aikaisemmin heidät nähtiin vain yhtenä osana palvelua. Huoltajien osallisuus ja yhteistyö päivähoidon kanssa huomioidaan kaikissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan sisältökokonaisuuksissa. Tavoitteiden mukaisessa toimintakulttuurissa ja kaikissa sen prosesseissa edistetään osallisuuden kokemuksen syntymistä, yhdenvertaista kohtaamista sekä tasa-arvon ideaalia. Huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan. Jotta tämä olisi mahdollista, vaatii se osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011, 39.)

3.3 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatustalaki velvoittaa, että kunnan, kuntayhtymän tai muun varhaiskasvatusta järjestävä tahon tulee laatia oma paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka pohjana toimii valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Myös paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on velvoittava ja sitä tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti. (L18.5.2015.)

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia siten, että se koskee kaikkia varhaiskasvatuksen toteuttamismuotoja. Voidaan myös tehdä kullekin toimintamuodolle oma paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 4.)

Paikalliset erityispiirteet on huomioitava kunta tai kuntayhtymäkohtaista varhaiskasvatussuunnitelmää laadittaessa. Huomioon on otettava paikalliset erityispiirteet, paikalliset vaikutukset pedagogiikkaan ja lasten tarpeet. Paikallinen suunnitelma tulee laatia aina valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden vaatimien tavoitteiden ja sisältöjen vaatimalla tavalla. Paikallisesti voidaan kuitenkin tarkentaa joitakin valtakunnallisen suunnitelman kohtia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 4.)

Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon muut paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, jotka nivoutuvat varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Tällaisia ovat muun muassa esiopetuksen opetussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja kotoutumissuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 5.)

Kunnan tai muun varhaiskasvatusta järjestävän tahon tulee huolehtia siitä, että henkilöstöllä, vanhemmilla tai huoltajilla ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja sen kehittämiseen. (L18.5.2015/380.)

Mustasaaren kunnan varhaiskasvatussuunnitelman valmistelu aloitettiin marraskuussa 2015 ja opetushallitus myönsi valmistelutyöhön projektirahoituksen. Mustasaaren kunnassa varhaiskasvatussuunnitelma laadittiin ”pedagogisen tiimityön” mallilla ja koko varhaiskasvatuksen henkilökunta pääsi mukaan suunnitelman valmistelutyöhön.

Mustasaaren kunnan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma perustuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018), joita on täydennetty paikallisilla erityispiirteillä. Kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma tarkentaa, ohjaa ja tukee varhaiskasvatusta kunnan päiväkotij- ja perhepäivähoidossa. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on otettu huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatuspalveluiden arvioinnin ja kehittämistyön tulokset. Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistui täydennyskoulutuksiin koskien valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan painotuksia. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjatyötä tehtiin pienemmissä työryhmissä koko henkilöstön voimin. (Mustasaaren kunta 2017, 3.)

Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat tai huoltajat saivat keväällä 2017 vaikuttaa paikallisen suunnitelman sisältöön sähköisen kyselyn kautta. Myös lapset otettiin mukaan suunnitelmatyöhön

varhaiskasvatussyksiköissä. Lapset pohtivat yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa suunnitelmatyötä ohjaavia arvokysymyksiä. (Mustasaaren kunta 2017, 3.)

3.4 Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatusturva lakia turvaa lapsen oikeuden saada suunnitelmallista ja tavoitteellista hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle onkin laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (L18.5.2015/380).

Suunnitelman lähtökohdaksi tulee olla aina lapsen tarpeet ja etu. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Lapsen mielipide tulee ottaa huomioon suunnitelmassa. Jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta nousevat pedagogiset tavoitteet otetaan huomioon koko ryhmän toimintaa suunnitellessa ja varhaiskasvatusympäristöä kehitettäessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 5-6.)

Lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja arvioinnista päiväkodissa on vastuussa henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Perhepäivähoidossa lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa käytetään tukena varhaiskasvatuksen opettajan asiantuntijuutta. Lapsen oman varhaiskasvatuksen laadintaan osallistuvat myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat ja muut tahot, mikäli tähän on tarvetta. (OPH 2014, 18; L18.5.2015/380.)

Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma pitää sisällään kaikki ne asiat, jotka liittyvät lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin varhaiskasvatuspaikassa. Dokumentti pitää sisällään myös kaikki pedagogiset tavoitteet ja toimenpiteet, jotka ovat tukemassa lasta. Suunnitelmaan kirjataan lasta kiinnostavat asiat, hänen vahvuutensa ja osaaminen sekä yksilölliset tarpeet, tuki ja tuen toteuttaminen käytännössä. Tärkeä osa on huomioida lapsen kielellinen, kulttuurinen ja

katsomuksellinen tausta. Suunnitelmaa tehdessä on tärkeää, että siinä yhdistyvät sekä vanhempien tai huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksestä, oppimisesta ja ryhmässä toimimisesta. Suunnitelmaa laadittaessa aikaisemmin tehdystä pedagogisesta dokumentoinnista on suuri apu. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa on merkittäväällä tavalla kyse vanhempien tai huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyöstä ja yhteistyön kehittämistä pedagogisen kehittämisen lisäksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 6-7.)

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa kootaan yhteen vanhempien tai huoltajien ja varhaiskasvattajien ajatuksia, kokemuksia ja tulkintoja lapsesta. Keskustelujen kautta luodaan yhteistä ymmärrystä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen on nähtävä vanhempi tasa-arvoisena kumppanina yhteisessä kasvatustyössä sekä oman lapsensa asiantuntijana. Kun suunnitelma on tehty yhteistyössä, on sen pohjalta turvallista lähteä toteuttamaan suunnitelmallista varhaiskasvatusta lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 6.)

Alasuutari tarkastelee teoksessa *Suunniteltu lapsuus* (2010, 11, 193-198.) kolmen vuoden tutkimusprojektinsa *Yhdenmukaistettu lapsuus* tutkimustuloksia. Raportissa Alasuutari tarkastelee yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien vaikutusta vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisiin keskusteluihin. Kolmen vuoden (2007 - 2010) tutkimustyön tulokset osoittavat, että vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisissä keskusteluissa jäädään vielä kauaksi varhaiskasvatuksen suunnittelulle asetetuista tavoitteista. Yhdessä laadittu lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toimintaa vain poikkeustapauksissa. Myös vanhempien mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa lapsena varhaiskasvatukseen osoittautuivat hyvin rajatuiksi.

4 OSALLISUUS

Vanhempien osallisuutta määriteltäessä, on ensin avattava sitä, mitä osallisuus käsitteenä tarkoittaa. Osallisuus on abstrakti ja moniulotteinen käsite, jonka määrittely on vaikeaa ja hankalasti konkretisoitavaa. Osallisuus -käsitettä käytetään laajasti, mutta sille ei ole siltikään muodostunut yhtenäistä määritelmää. Käsitteelle ei ole myöskään englannin kielistä vastinetta, vaan osallisuutta kuvaavia käsitteitä on monia. Yleisimmin käytettyjä käsitteitä englannin kielestä suoraan käännettynä ovat osallistuminen, voimaantuminen, minäpystyvyys, kansalaisten osallistuminen ja sosiaalinen sitoutuminen. Sivistyssanakirja vuodelta 2015 määrittelee osallisuuden osallisena olemiseksi. Osallisena oleva henkilö on osaa ottava ja osallistuva, on mukana jossakin yhteisössä tai toiminnassa tai hänellä on oikeus johonkin etuun. (Vuorenmaa 2016, 19-20.)

YK:n lapsenoikeuksien sopimus määrittelee, että jokaisella on oikeus osallisuuteen. Osallisuus on kuulumista johonkin ja mahdollisuutta vaikuttaa yhteisön toimintaan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 49.) Myös Suomen lainsäädäntö edellyttää kansalaisten osallisuuden toteutumista. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus olla osallisena itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen toimintaan sekä päästä vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen. Kuntalaki määrää kunnan velvollisuuksista järjestää asukkaille vaikutusmahdollisuuksia ja ottaa asukkaat mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon. (L19.6.1999/731; L10.5.2015/410.)

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus on mukanaoloa ja vaikuttamista sekä osalliseksi pääsemistä yhteisesti rakennettuun hyvinvointiin. (Nivala & Ryyänen 2013, 16.) Suomalaisessa yhteiskunnassa 2000-luvulla kansalaisen osallisuuden ymmärretään syntyvän siten, että kansalaisella on mahdollisuus tuoda esiin omia näkemyksiä, vaikuttaa ja olla mukana päätöksenteossa sekä kantaa vastuuta. Osallisuuden kokemusta vahvistava osallistuminen perustuu

vapaaehtoisuuteen niin yksilön, ryhmien kuin yhteiskunnan tasolla. Osallisuus ei kuitenkaan aina synny pelkän osallistumisen kautta. (Vuorenmaa 2016, 22.)

Osallisuutta voidaan tarkastella myös jaotteleamalla se osallisuuden eri muotoihin. Oikeus tiedon saamiseen ja tuottamiseen asioissa, jotka koskevat itseä ja asioita, joista on oikeus olla tietoinen, luetaan *tieto-osallisuuteen*. *Suunnitteluosallisuus* on asioiden valmistelutyötä, jossa ihmisellä on mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja osallistua itseään tai läheistään koskevan toiminnan suunnitteluun. *Toimintaosallisuus* on konkreettista osallistumismahdollisuutta erilaisiin tehtäviin ja toimintamuotoihin. Mahdollisuus osallistua itseään koskeviin päätöksiin ja päätöksentekoon luetaan *päätösosallisuuteen*. (Kohonen & Tiala 2002, 6.)

Parikka-Nihdin & Suomelan (2014, 50-54.) mukaan osallisuus ja osallisena oleminen auttaa kunnioittamaan toista ihmistä ja auttaa ihmistä ymmärtämään omaa ihmiskäsitystään. Osallisuus on toisten näkökulmien huomioimista ja kykyä tehdä kompromisseja ja hyväksyä se, että asioista voidaan olla eri mieltä.

4.1 Vanhempien osallisuus

Useilla tieteenaloilla on tutkittu vanhempien osallisuutta, mutta tutkimusta, jossa käsitellään suomalaisten vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa, on tehty varsin vähän. Suomessa vanhempien osallisuutta on tutkittu sosiaalitieteissä, kasvatustieteissä ja hoitotieteissä. Vanhempien osallisuus on tullut tutkimuksissa tarkastelun kohteeksi lähinnä silloin, kun on tutkittu alakouluikäisen lapsen sairaalahoitoa tai kuntoutusta tai alakouluikäisen lapsen koulunkäyntiä tai kouluterveydenhuoltoa. Suurin osa vanhempien osallisuutta käsittelevistä tutkimuksista on tehty Yhdysvalloissa. Tutkimukset niin suomessa kuin ulkomailla ovat kohdistuneet pääosin perheisiin, joiden lapsella on todettu jokin erityisen tuen tarve. (Vuorenmaa 2016, 22-25.)

Vanhempien osallisuutta voidaan tarkastella monessa eri kontekstissa. Vanhempien osallisuus perheessä on vanhemman luottamusta omiin taitoihin ja kykyynsä

huolehtia ja kasvattaa lastaan ja pitää perheen arki hallinnassa. Vanhemman osallisuus perheessä on realistista ymmärrystä ja tietoisuutta tilanteesta sekä kykyä organisoida sitä. Osallisuuteen kuuluu myös perheen tilanteen tiedostamisen taito ja kyky hankkia voimavaroja perheenjäsenten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Osallisuutta on myös se, että osaa hankkia tietoa ja taitoa tehdä päätöksiä sekä omak-sua uusia tapoja toimia perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Vanhempien osalli-suus on yksi edellytys perheen selviytymiselle haastavista elämäntilanteista ja muutoksista. (Warren, Gupta, Sohn, Lal, Garfield, Caruso, Wang & Pongracic 2015. 117-125.)

Vanhempien osallisuutta on verrattu tieksi vahvaan vanhemmuuteen. Tällöin van-hempi omaksuu lapsensa elämässä aktiivisen roolin ja kykenee näin kasvattamaan lasta vahvuuksiin keskittymällä sekä ohjaamalla ja tukemalla lasta pärjäämään mahdollisista rajoitteista tai vaikeuksista huolimatta. Vanhemmuuteen liittyvän epävarmuuden kanssa toimeen tuleminen ja epärealististen murheiden ja huolien väheneminen kuuluvat vanhemman osallisuuteen. Joissain määritelmässä van-hempien osallisuus on työstetty tarkoittamaan vain konkreettista osallistumista lapsen ja kodin hoitoon sekä lapsen kanssa vietettyä aikaa, mutta Myrrayn ym. mukaan vanhempien osallisuus on ymmärrettävä paljon laajemmin. (Murray, Handyside, Straka & Arton-Titus 2013, 145-147.)

Kun tehdään lapseen liittyviä päätöksiä esimerkiksi perhepalveluissa tai vapaa-ai-kaan liittyvissä toiminnoissa ja vanhemmat ovat mukana vaikuttamassa ja osallis-tumassa päätöksentekoon, on tämä vanhemman osallisuutta lapsen asioiden kä-sittelyssä. Osallisuuteen kuuluu, että vanhempi on tietoinen omasta asiantuntijuu-destaan lapsen asioiden käsittelyssä ja tietoinen ensisijaisesta vastuustaan ja oi-keudestaan omaan lapseensa liittyen. Osallisuus on vanhemman kykyä hankkia lapselle hänen tarvitsemiaan palveluita, kykyä toimia aktiivisesti lapsen asioiden puolestapuhujana sekä halua ottaa osaa lapsen hoidon suunnitteluun, toteutuk-seen, arviointiin ja päätöksentekoon. Vanhemman osallisuus näkyy vastuun

kantamisena ja haluna ratkoa mahdollisia ongelmia yhteistyössä työntekijöiden kanssa. (Bumpus, Crouter & McHale 1999, 472.)

Vanhemmat voivat olla osallisina monella eri tapaa myös ympäröivässä yhteisössä ja yhteiskunnassa. Silloin osallisuus on vanhemman vaikuttamista ja osallistumista päätöksentekoon lapsia ja perheitä koskevissa yleisissä asioissa. Vanhemman osallisuus voi näkyä myös yhteistyönä päättävien virkamiesten kanssa sekä tietoisuutena omista ja perheen oikeuksista. Esimerkiksi toimiminen vanhempainyhdistyksessä tai lapsen harrastusseurassa aktiivisena jäsenenä on vanhemman osallisuutta ympäröivässä yhteisössä. (Freiberg, Homel & Branch 2014, 409-410.)

4.2 Osallisuus suhteessa osallistumiseen

Osallisuuden saatetaan ymmärtää tarkoittavan osallistumista johonkin. Osallisuudella on kuitenkin paljon syvempi merkitys verraten osallistumiseen. Osallistuminen on lähinnä sitä, että henkilö on mukana muiden järjestämässä tilanteessa tai tilaisuudessa. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tarkoittaa, vaikkapa huoltajan osallistumista vanhempainiltaan tai varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun, joidenka sisällön ja aikataulun on suunnitellut varhaiskasvatuksen henkilöstö. (Mäki-salo-Ropponen 2016, 16-17.)

Osallisuus on osallistumisen myötä tuleva tunneperustainen ja yhteenkuuluvuuteen pohjautuva kokemus. Osallisuus on kokemus, jossa ihminen voi vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin ja toimia siinä aktiivisesti ja sitoutuneesti. Osallisuuden kokemus syntyy, kun henkilö oivaltaa osallisuuden mahdollistamat hyödyt. Osallisuus on vuorovaikutusta, jossa osallisuuden edellytyksiä ovat toimijat itse. Osallisuus on yksilön tunne siitä, että hän on osa jotain, esimerkiksi yhteisöä, toimintaa tai ajattelutapaa, ja hänen sanallaan on painoarvoa kyseisessä asiassa. Osallistumista taas voi tapahtua ilman osallisuuden tunnettakin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47-50.) Vuorenmaan (2016) mukaan osallistavat osallistumismahdollisuudet, niin yhteiskunnan kuin yhteisöjen, ryhmien ja yksilön tasolla,

ovat vapaaehtoisia. Osallistuminen ei takaa osallisuuden kokemusta, mutta voi edesauttaa tunteen syntymistä. (Vuorenmaa 2016, 21.)

Osallisuuden kokemuksen syntymistä ei voida ulkopuolelta määrätä, mutta on olemassa keinoja sen edistämiseksi. Osallisuuden kokemuksen edistämiseen yleisin keino on osallistuminen. Osallistuminen on prosessi sosiaalisen osallisuuden kokemuksen syntymisen edistämiseksi. (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 153.)

4.3 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuspalveluissa

Vanhempien osallisuudessa varhaiskasvatukseen hyvin tärkeänä osana tulee esiin kokemuksellinen puoli. Osallisuuden kokemus on parhaimmillaan vahvistamassa yhteenkuuluvuuden tunnetta varhaiskasvatustyöryhmän ja perheen välillä. Osallisuuden kokemuksen syntymiseen vaikuttavat vastavuoroisuus vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä, aidot kohtaamiset sekä tunnepohjainen sitoutuminen yhteistyöhön perheen kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27-28.)

Suomalaisessa tutkimuksessa aivan ensimmäisiä vanhemman roolia vanhemman omasta näkökulmasta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tarkastellut tutkija on Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen professori ja psykologi Alasuutari. Kirjassaan, *Kuka lasta kasvattaa*, Alasuutari esittelee väitöskirjansa tutkimustuloksia. Tutkimuksessaan Alasuutari tarkastelee, millaiseksi vanhemmat ymmärtävät roolinsa lapsen kasvatuksessa ja mikä on vanhempien käsitys päivähoidon, koulun, perheneuvolan ja lastenpsykiatrisia palveluita tarjoavien tahojen rooleista. Alasuutarin tutkimuksessa kohteena on erityisesti se, miten vanhemmat rajaavat oman tehtäväalueensa ja roolinsa kasvattajana keskusteluissa ja, kuinka tämän kautta voidaan ymmärtää vanhempien suhdetta kasvatukseen ammattilaisiin. (Alasuutari 2003, 5-6.)

Alasuutarin tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat tulkitsevat vahvasti äidin ensisijaisuuden kasvattajana. Samaan aikaan myös ammatillisen varhaiskasvatuksen merkitys saa keskeisen aseman vanhempien puheessa. Vanhempien tulkinnoissa

päivähoidon roolissa korostuu pedagoginen ja opetuksellinen rooli, mikä asettaa kyseenalaiseksi äidin hoivan ja kotihoidon riittävyyden lapsen tarvitseman kehityksen mahdollistajana. Alasuutarin tutkimus osoittaa, että vanhemmat tulkitsevat kasvatuksen projektina, jota määrittelee kasvattajan aktiivinen rooli ja tiivis suhde lapseen. Vanhempien tulkinnoissa kasvatusta ammatillistuu ja yhteiskunnallisen kasvattajien rooli lapsen kehityksessä ja elämässä on keskeistä. Vanhempien tulkintojen mukaan merkittävä osa hyvää vanhemmuutta on toimiva yhteistyö kasvatuksen ammattilaisten kanssa. Alasuutarin tutkimustulosten mukaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välisen yhteistyön rakentumisessa tärkeän merkityksen saavat vanhempien oman asiantuntijuuden arvostaminen ja vanhempien näkemykset vallan jakautumisesta. (Alasuutari 2003, 198-199.)

Kansainvälistä tutkimusta vanhempien osallisuudesta varhais- ja esiopetuksessa löytyy muun muassa Iso-Britanniasta. Artikkelissa *Improving Parental Involvement* (2000, 3-4.) Hornby selvittää tutkimustuloksia vanhempien osallisuudesta ja sen esteistä Iso-Britannialaisessa peruskoulussa. Hornbyn mukaan vanhempien osallisuuden kokemisen esteet ovat ennen muuta rakenteellisia. Tällaisia rakenteita voivat olla esimerkiksi yhteiskunnalliset rakenteet, joita arkielämän tasolla ovat muun muassa työpäivien pituus ja pitkät välimatkat tai työn ja huoltajuuden yhteensovittamisen ongelmallisuus, jotka osaltaan vaikeuttavat osallisuuden mahdollistumista. Rakenteellinen ongelma voi olla myös päivähoidon historiaan perustuva näkemys, jonka mukaan lapsen päivähoito on varhaiskasvattajien vastuulla. Tämä laittaa vanhemmat asemaan, jossa he eivät näe perusteltua syytä omalle osallisuudelleen.

Hornby nostaa tutkimuksessaan esiin myös toisen ongelman, joka liittyy vanhempien mahdollisuuksiin kokea osallisuutta. Vanhemmille voi olla hyvinkin epäselvää mitä edes tarkoittaa ”olla osallisena lapsen varhaiskasvatuksessa”. Ammatillisten kasvattajien odotukset ja vanhempien näkemykset eivät useinkaan kohtaa. Opetus- ja kasvatusympäristön toimintakulttuuri ja kasvattajien ajatukset yhteistyön merkityksellisyydestä vaikuttavat siihen, millaisia käytännön mahdollisuuksia

huoltajille tarjotaan osallistumiseen, jotta osallisuuden kokemus voisi syntyä. Varhaiskasvattajien ammattitaidolla ja asenneilmapiirillä on myös suuri vaikutus vanhempien osallisuuden kannalta. Hornbyn mukaan kasvattajien myönteinen asenne vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä kohtaan voi jo itsessään myötävaikuttaa huoltajan osallisuuden kokemukseen. (Hornby 2000, 5-6.)

Aikaisempien tutkimusten mukaan vanhemman osallisuuden kokemuksen vahvistumiseen on vaikuttanut konkreettinen osallistuminen lapsen hoito- ja palvelutapaamisiin. Mitä toimivampi yhteistyö ammattilaisten kanssa on ollut, sitä merkityksellisemmäksi vanhemmat ovat kokeneet oman osallisuutensa lapsen hoito- ja palvelusuhteessa. Tasa-arvoinen kohtaaminen, vanhempien ja ammattilaisten välinen kunnioitus, kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen sekä vanhemman mielipiteiden huomioon ottaminen ovat olleet lisäämässä vanhempien osallisuuden kokemusta. (Vuorenmaa 2016, 35.)

Pääkaupunkiseudun Sosiaalialan osaamiskeskus Socca on tehnyt vuonna 2011 tutkimuksen, jossa selvitetään pääkaupunkiseudun päiväkoitien varhaiskasvatustii-
mien käsityksiä omasta osallisuudestaan työyhteisössä. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös samojen tiimien käsityksiä lasten vanhempien osallisuudesta. Tutkimuksen tulosten perusteella vanhempien osallisuus ilmeni selvimmin tuonti- ja haku-tilanteissa käytyjen keskustelujen muodossa. Vanhempien osallisuus liittyi erity-
ten lasten hyvinvointiin ja perushoitoon liittyvissä asioissa. Tutkimustulokset osoittivat, että suurimmat kehittämiskohteet ja vanhempien muutostoiveet koskevat varhaiskasvatuksessa tiedonkulkua. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011.)

Vuorenmaan tutkimusraportin mukaan avoin keskusteluyhteys ja ajantasainen tiedonsaanti lapsen asioissa ovat merkittävä osa vanhempien vahvempaa osallisuutta. Vanhempien tiedonsaanti oman kuntansa palveluista sekä vanhempien myönteinen arvio vaikutusmahdollisuuksistaan omassa yhteisössä sekä konkreettinen osallistumien palveluiden kehittämistoimenpiteisiin on nähty olevan yhteydessä vanhempien vahvempaan osallisuuteen. (Vuorenmaa 2016, 35.)

Vennisen ym. (2011, 60-61.) mukaan vanhempien osallisuuden syntymisen mahdollistaa kolme eri taho. Osallisuuden kokemus syntyy lapsen, vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kolmiossa. Osallisuus ei ole mahdollista, jos jokin tämän kolmion osista puuttuu. Jos lapsi puuttuu, ei vanhemmilla ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalla ole yhteistä kasvatustehtävää. Jos vanhemmat puuttuvat, ei varhaiskasvatuksen henkilökunnalla ole tarvittavaa tietoa lapsesta tai jos varhaiskasvatuksen henkilökunta puuttuu, eivät vanhemmat saa tarvittavaa tietoa lapsestaan varhaiskasvatuksen kontekstissa. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tehtävänä on huolehtia, että tämä osallisuuden mahdollistava kolmio toimii kaikilta osin.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä luvussa tullaan esittelemään ja perustelemaan tutkimukselle valittuja tieteenfilosofisia lähtökohtia sekä tutkimusotetta. Luvussa esitellään myös tutkimuskohde ja kuvaillaan menetelmää, jolla aineisto kerättiin. Luvussa avataan ja perustellaan tutkimusaineistolle valittu analyysitapa sekä kerrotaan siitä, kuinka aineisto on käsitelty.

5.1 Tutkimuksen tieteenfilosofinen lähtökohta

Tälle tutkimusaiheelle luontainen tieteenfilosofinen lähtökohta oli fenomenologia. Fenomenologisessa suuntauksessa pyritään ilmiöitä kuvailemaan ja kuvailun kautta löytämään niistä yleisiä rakenteita, eikä niinkään selitetä ilmiöitä ulkoisten tekijöiden kautta. Fenomenologia jaetaan kahteen eri linjaan, kuvailevaan ja tulkitsevaan linjaan. (Miettinen ym. 2010, 12-14.) Fenomenologisen tieteenfilosofian oppi-isänä pidetään Edmund Husserlia. Suuntaus on lähtöisin 1900-luvun alusta. (Gallagher & Zahavi 2012, 6.)

Fenomenologinen tieteenfilosofia korostaa yksilöllisiä kokemuksia. Siinä subjektiiviset kokemukset ja aistimukset nähdään merkittävänä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40.) Laineen (2007) mukaan fenomenologinen tutkimus keskittyy yksilön kokemukseen ja tutkii yksilön suhdetta omaan elämäntodellisuuteensa. Fenomenologisessa tutkimuksessa nähdään, että ihmisen kokemus asioihin muodostuu tarkoituksiin liittyvien merkitysten kautta eli ihmisen suhde maailmaan on intentionaalinen. (Laine 2007, 27-29.)

Vanhempien osallisuuden kokemusta tutkittaessa sopii fenomenologinen tieteenfilosofia erinomaisesti aiheen lähestymistavaksi. Fenomenologia keskittyy ihmisen subjektiivisiin kokemuksiin ja ihmisen asioille ja kokemuksille antamiin merkityksiin. Tutkimusaiheena osallisuus on vahvasti kokemuksellinen tunne, jota pystytään selvittämään vain keskittymällä siihen, miten ihmiset subjektiivisesti kokevat ja näkevät reaalimaailmaa.

5.2 Tutkimusote

Tutkimus on otteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen, mutta aineiston käsittelyssä käytetään osin myös kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen analyysimenetelmiä. Kvalitatiivinen tutkimusote on tutkimusaiheeseen nähden luontainen lähestymistapa, sillä laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita nimenomaan merkityksistä, eli siitä, miten ihmiset kokevat ja näkevät reaalimaailmaa. (Kananen 2014, 16-19.)

Kylmän ja Juvakan (2007, 16-18.) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullista tutkimusta voidaan tehdä monella eri menetelmällä, mutta yhteisenä piirteenä näille eri menetelmille on kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen, taustaan ja esiintymisympäristöön sekä ilmaisuun liittyvät näkökulmat.

Kvalitatiivinen tutkimusote sopii niin uusiin tutkimusalueisiin kuin jo olemassa olevaan ennestään tutkittuun alueeseen silloin, kun siitä halutaan saada esiin uusia näkökulmia. Erittäin käyttökelpoinen se on silloin, kun epäillään jonkun käytössä olevan ja vakiintuneen metodiikan, tutkimustulosten tai teorian merkitystä. Kvalitatiivista tutkimusta käytetään usein myös silloin, kun aletaan kehittää uutta mittaristoa kvantitatiivista tutkimusta varten. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 73-74.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimukseen osallistuvien näkökulmaa. Tutkimusprosessin aikana saattavat tutkimuskysymykset tarkentua tai voi jopa syntyä ihan uusia tutkimustehtäviä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto kerätään avoimia menetelmiä käyttäen ja tutkijan rooli on aktiivinen. Laadulliseen tutkimukseen osallistujiksi valitaan sellaiset henkilöt, joilla on kokemusta ja näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Pyrkimyksenä on kuvata, millainen tutkittava ilmiö on tutkimukseen osallistuneiden näkökulmasta. (Kylmä & Juvakka 2007, 25-31.)

5.3 Tutkimuskohde ja aineiston kerääminen

Tutkimuksen kohde oli Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen suomenkieliset päiväkotiryhmät. Esiopetus rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, mutta sen toimintaa ohjaa valtakunnallinen esiopetussuunnitelma. Mustasaaren kunnassa oli aineistonkeruun aikaan yhteensä 24 päiväkotia, joista osa toimii suomen- ja osa ruotsin kielellä. Suomenkielistä varhaiskasvatusta tarjoaa Bölen, Leppäkertun, Rewelin (toukokuun 2019 loppuun saakka), Kuperkeikan, Kukkulan ja Tuovilan päiväkodit. Suomen kielellä toimivia 1 - 5 vuotiaiden lasten ryhmiä näistä päiväkodeista löytyi aineistonkeruuhetkellä 15. Näissä päiväkotiryhmissä olevien lasten vanhemmat sekä varhaiskasvatuksen opettajat saivat kaikki mahdollisuuden osallistua tutkimukseen sähköisen kyselylomakkeen kautta.

Henkilökunnalle kohdistuva kysely suunnattiin vain varhaiskasvatuksen opettajille, sillä heillä on vastuu yhteistyön toteutumisesta perheiden kanssa sekä vastuu pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Tutkimusjoukko on laadullista tutkimusta ajatellen suuri, mutta tällä haluttiin turvata riittävä vastausten määrä, jotta aineiston saturaatio saavutettaisiin.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköistä kyselylomaketta. Molemmille tutkimusjoukoille, vanhemmille sekä varhaiskasvatuksen opettajille, laadittiin omat kyselylomakkeet. Sähköiseen e-lomakekyselyyn vastasi 31 vanhempaa ja kahdeksan varhaiskasvatuksen opettajaa. Kysely lähetettiin kaikkiaan 296 vanhemmalle tai huoltajalle sekä 11 varhaiskasvatuksen opettajalle. Vanhemmista tai huoltajista kyselyyn vastasi 10,5 % ja varhaiskasvatuksen opettajista 72,7 %.

Tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa selvitettiin, mitä tutkimuskunnan suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat tai huoltajat ajattelevat osallisuuden olevan, miten he kokevat osallisuuden toteutuvan tällä hetkellä varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa, päätöksenteossa ja arvioinnissa ja mitä toiveita heillä on osallisuuden vahvistamiseksi. Tutkimuksessa haettiin vastauksia vanhempien näkökulmasta siihen, miten osallisuus ymmärretään, koetaan

ja miten osallisuutta voitaisiin kehittää. Lisäksi kerättiin varhaiskasvatuksen opettajien tulkintoihin perustuvaa tietoa vanhempien tai huoltajien osallisuudesta lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa, päätöksenteossa ja arvioinnissa. Miten he kokevat osallisuuden toteutuvan ja miten varhaiskasvatusta voitaisiin kehittää osallistavampaan suuntaan?

Aikaisempi tutkimustieto, kirjallisuuskatsaus sekä analyysirunko ohjasivat tutkimuskysymysten ja kyselylomakkeen laatimista. Taustatietoja lukuun ottamatta kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia, eikä vastauksien pituutta rajattu. Näin mahdollistettiin syvät ja monisanaiset vastaukset. Hirsjärven ym. mukaan kysymysten tulee olla helposti ymmärrettäviä ja tutkimuskysymysten kannalta oleellisia sekä tarpeeksi informaatiota tuottavia. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään vapaammin ja nostaa esiin keskeisimmät ajatukset omin sanoin. (Hirsjärvi ym. 2009, 190, 204.)

Vilkan mukaan kyselylomake on syytä testata muutamalla tutkimusjoukkoa vastaavalla henkilöllä, jotta se antaisi tutkimuksen kannalta oikeaa tietoa ja testaajat saisivat arvioida lomaketta kriittisesti. (Vilka 2015, 108.) Tässä tutkimuksessa molemmat kyselylomakkeet testattiin ennen aineiston keruun aloittamista. Neljä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempaa sekä kolme varhaiskasvatuksen opettajaa testasivat lomakkeet ja antoivat niistä palautetta. Saadun palautteen ja vastausten havainnoinnin pohjalta lomaketta oli mahdollista vielä muokata.

Kysely toteutettiin Vaasan ammattikorkeakoulun e-lomake ohjelmaa käyttäen. Kyselykutsu ja linkki sähköiseen lomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse. Varhaiskasvatuksen opettajille sähköposti lähetettiin heidän esimiestensä kautta ja vanhemmille päiväkotiryhmän henkilöstön toimesta. Lähettämistavasta sovittiin erikseen tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalveluista vastaavan henkilön kanssa ennen tutkimuksen aloittamista tapahtuvassa kolmikantakeskustelussa, johon osallistuivat tutkijan lisäksi Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen

vt. päällikkö, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluesimies sekä Vaasan ammattikorkeakoulun edustajana opinnäytetyön ohjaaja.

Hirsijärven (2009) mukaan sähköinen kysely on vastaajille vaivaton ja vie vain vähän aikaa. Myös vastaajien pysyminen anonyymeinä turvataan. Aineiston analyysivaiheessa vastauksia on helppo lukea, kun ne ovat valmiiksi kirjoitetussa muodossa, eikä käsialan tulkintoja tarvitse tehdä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 195-197.)

Sähköiseen kyselylomakkeeseen päädyttiin siitäkkin syystä, että haluttiin turvata tarpeeksi suuren empiirisen aineiston saanti. Tällä tavoin toteutetulla kyselyllä annettiin kaikille vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa oman lapsensa varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseen. Kanasen mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei ole olemassa sääntöä haastateltavien tai vastaajien määrästä, sillä laadullista tutkimusta voidaan tehdä yhdelläkin havaintoyksiköllä. Määräkysymys riippuu yleensä tutkimusongelman rajauksesta. Tässä tutkimuksessa kriteerinä käytetään saturaatiota, joka tarkoittaa, että tarvitaan niin monta havaintoyksikköä, kunnes tulkinta ei enää muutu. Empiiristä aineistoa on riittävästi, kun uudet vastaukset eivät enää muuta tulkintaa. (Kananen 2014, 95.)

Tutkimuksen kyselylomakkeen alussa vanhempien taustatietoja selvitettiin kolmella kysymyksellä. Myös varhaiskasvatuksen opettajille suunnatussa kyselyssä taustatietoja selvitettiin kolmella kysymyksellä. Taustakysymyksillä haluttiin saada perspektiiviä siihen, millaisista lähtökohdista vanhempien osallisuutta koskeviin kysymyksiin on lähdetty vastaamaan.

5.4 Tutkimusaineiston analyysi ja tutkimusaineiston käsittely

Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Aineiston analyysi perustuu tällöin johonkin aikaisempaan viitekehykseen, joka voi olla käsitejärjestelmä tai teoria. Analyysia ohjaa tällöin joku käsitekartta tai teema ja analyysin tarkoituksena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä kuvaus, joka

kytkee tutkimustulokset aihetta koskevaan aikaisempaan teoriaan tai teorioihin ja näin ollen osaksi ilmiön laajempaa kontekstia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113.)

Teorialähtöiseen sisällönanalyysiin päädyttiin siitä syystä, että se helpottaisi aineiston rajausta. Tässä tutkimuksessa tutkimusjoukko saattaisi kasvaa melko suureksi, mikäli kaikki 296 vanhempaa ja 11 varhaiskasvatuksen opettajaa vastaisivat lähetettyyn kyselylomakkeeseen. Laadullisen aineiston ongelma on siinä, että se ei lopu koskaan, joten aikaisempaan teoriaan pohjautuva tutkimus- ja analyysirunko tuo tarvittavaa rajausta. (Eskola & Suoranta 2008, 19.)

Teorialähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti muodostetaan aineistolle aikaisempiin teorioihin pohjautuen strukturoitu analyysirunko. Tutkimusaineistosta kerätään niitä asioita, jotka sopivat laadittuun analyysirunkoon. Tarkoitus on, että näin voidaan aikaisempia teorioita testata uudessa kontekstissa. Sisällönanalyysirunkoon on hyvä jättää väljyyttä, jotta sen sisälle voidaan tarvittaessa muodostaa erilaisia uusia luokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113.) Oli mahdollista, että tämänkin tutkimuksen aineistosta löydettäisiin uusia vanhempien osallisuuden kokemukseen paikallisesti vaikuttavia tekijöitä, joten analyysirunkoon jätettiin väljyyttä mahdollisia uusia teemoja varten.

Tämän tutkimuksen analyysirungon pohjana on Välimäen (2003) esittämä malli osallisuuden asteista suhteessa vanhemmuuden eri rooleihin varhaiskasvatuspalveluissa sekä Madsenin (1999) lasten ja nuorten osallisuuden toteutumisen tarkasteluun kehittelemät päätösvaltatikapuut. Nämä mallit Järvi (2005) on yhdistänyt jäsentämään mallia vanhempien osallisuuden tarkasteluun varhaiskasvatuksessa ja tämä malli toimii oman opinnäytetyöni tutkimus- ja analyysirunkona (ks. taulukko 1.) Mallissa yhdistyvät vanhemmuuden roolit ja osallisuuden ulottuvuudet.

Välimäen (2003) mukaan vanhemmilla voidaan nähdä varhaiskasvatuspalveluissa erilaisia rooleja. Vanhemmat voivat olla **palveluntarpeen esittäjiä**, jolloin vanhemmat ovat määrittelemässä millaista varhaiskasvatuspalvelua lapsi tarvitsee ja

minkä ikäisenä. Kun vanhemmat ovat saaneet hakemansa palvelun, ovat he **asiakkaan roolissa** suhteessa saatuun palveluun. Kun vanhemmat toimivat yhteistyössä kasvatushenkilökunnan kanssa lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi, ovat he **kasvatuskumppanin roolissa**. Välimäki muistuttaa, että vanhemmuuden roolin kautta toteutuu osittain myös lapsen osallisuus, mitä pienemmästä lapsesta on kyse. (Välimäki 2003.)

Madsenin (1999) päätösvaltatikapuumallissa on löydettävissä seuraavat osallisuuden muodot: 1) **Tieto-osallisuus**, joka on tiedottamista, kuulemista, erilaisiin kyselyihin vastaamista ja palvelusitoumuksien tekemistä. 2) **Suunnitteluosallisuus** tai konsultaatio osallisuus, joka on yhteistä suunnittelua, valmistelutyöhön liittyvää vuorovaikutusta ja erilaisia yhteistyöfoorumeita. 3) **Päätösosallisuus**, joka on osanottamista erilaisiin päätöksiin, jotka koskevat itseään, perhettään tai omia asioita hoitavaa palvelujärjestelmää, palvelun toteuttamista tai sen sisältöjä. 4) **Toimintaosallisuus**, joka on konkreettista osallistumista toimintaan, talkoisiin, avustamista tai työpanoksen antamista projektien toteuttamisessa. (Madsen 1999, 13.)

Tämän tutkimuksen analyysirungossa (ks. taulukko 1.) osallisuus jaetaan tietosallisuuteen, suunnitteluosallisuuteen, päätösosallisuuteen ja toimintaosallisuuteen. Vanhemmuuden rooleja mallissa tarkastellaan palveluntarpeen esittäjänä, hyvinvointipalvelun asiakkaana ja kasvatuskumppanina. Malli helpottaa osallisuuden kokemuksen paikannusta tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalveluissa.

Taulukko 1. Jäsennys vanhempien osallisuuden tarkasteluun varhaiskasvatuspalveluissa. Taulukossa lyhenne Vasu tarkoittaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Järvi 2005, 6.)

Osallisuus	tieto-osallisuutena	suunnittelu-osallisuutena	päätös-osallisuutena	toiminta osallisuutena
palvelutarpeen esittäjänä	tietoisuus kunnan varhaiskasvatuspalveluista ja omista käytettävissä olevista mahdollisuuksista (esim. kuntalisistä)	päivähoitoa hakiessa yhdessä varhaiskasvatuksen viranomaisen kanssa palvelusopimusta tehdessä	vaikutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksen palvelutarjontaan kunnassa (esim. poliittisen toiminnan/ kuntalaiskyselyn tms. kautta)	kansalaisaktivismi (aloitteet, mielenosoitukset) vasutyössä osallisena oleminen
hyvinvointipalvelun asiakkaana	tietojen vaihto luottamuksellisuus tietoisuus kunnan linjavasta strategiasta tietoisuus vasutyöstä ja mahdollisuus tutustua tehtyihin/tekeillä oleviin vasuihin.	palvelusuunnitelman tekeminen kuulluksi tuleminen laadun arviointi vasutyössä mukana oleminen	vaikutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmää koskeviin päätöksiin vaikutusmahdollisuudet lapsen hoitopaikkaan ja –muotoon vaikutusmahdollisuudet palveluiden kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja toisten vanhempien kanssa	subjektisuus: mahdollisuus osallistua itselleen sopivalla tavalla vanhempien vertaisfoorumit osallisuus palveluiden kehittämiseen yhdessä henkilökunnan ja toisten vanhempien kanssa (vasutyö)

kasvatuskumppanina	tietoisuus varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista tietoisuus valtakunnallisesta/kunnallisesta/yksikön vasusta	oman lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelu yksikön tai kunnan vasun työstämisessä mukana oleminen	osallisuus varhaiskasvatuksen toteuttamista ja/tai sisältöjä koskeviin päätöksiin esim. arvokeskusteluun sitoutuminen omalta osaltaan yksikön vasuun	yhteisöllisyys vastavuoroisuus osallistuminen toimintaan vasun työstäminen vanhemman näkökulmasta
--------------------	--	--	---	--

Metsämuurosen (2006) mukaan voidaan laadullisessa tutkimuksessa käyttää myös kvantitatiivista analyysiä eritellessä aineistoa ja tuloksia määrällisesti muun muassa vastaajien taustatietojen ja vastausjakaumien osalta. (Metsämuuronen 2006, 250.) Tässä tutkimuksessa vastaajien taustatiedot syötettiin SPSS-tietojenkäsittelyohjelmaan datana suoraan Vaasan ammattikorkeakoulun e-lomake ohjelman kautta. SPSS-ohjelman avulla dataa saatiin tarkasteltua määrällisesti taustatietojen osalta.

Tässä tutkimuksessa myös avoimista kysymyksistä saatua aineistoa kvantifioitiin, eli laskettiin saatuja vastauksia niiden sisällön perusteella. Mäkelän mukaan laadulliseen aineistoon saattaa joissakin tilanteissa päästä helpommin käsiksi kvantifioinnin kautta. Vastauksia laskemalla tutkija voi saada varmuuden siitä, että päätelmät, joita tutkimustuloksista on tehty eivät perustu vain tutkijan omaan tuntuun. Kun laadulliseen tutkimukseen otetaan mukaan määrällisiä elementtejä, voidaan unohtaa määrälliseen tutkimukseen vahvasti liittyvät vaatimukset tilastollisten lukujen laskemisesta ja yleistämisestä. (Mäkelä 1990, 57-58.)

Eskola & Suoranta (2008) korostavat, että on oltava tarkkana, jotta teksteistä löytyy ja valikoituu ne olennaiset asiat, jotka ovat tärkeitä juuri tutkimusongelman kannalta. Jotta tekstejä olisi helpompi käsitellä, aineistosta on hyvä etsiä sanojen

ja ilmausten toistuvuuksia ja tehdä pelkistyyksiä ja tiivistyyksiä. Aineiston vuorovai-
kutuksen teorian kanssa on onnistuneen teemoittelun edellytys, joka tulee näkyä
myös tutkimusraportissa. (Eskola & Suoranta 2008, 174-175.)

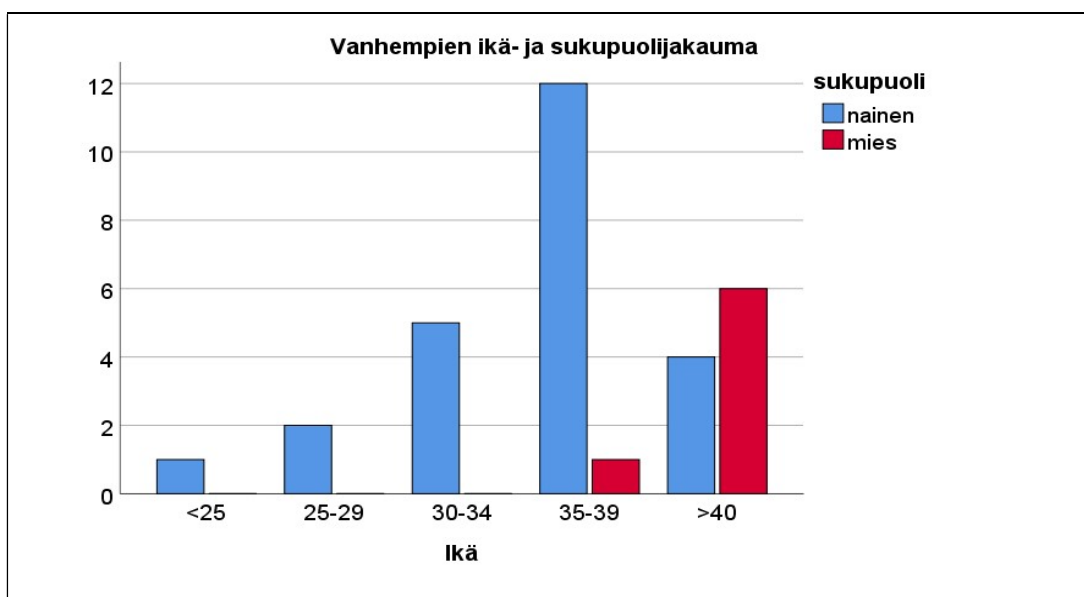
Varhaiskasvatuksen opettajille sekä vanhemmille suunnattujen kyselyiden avoin-
ten vastausten analyysin aloitin lajittelemalla tutkimuskysymyksiin vastaavat il-
maukset ja sanat analyysirungon luokkien (tieto-osallisuus, suunnitteluosallisuus,
toimintaosallisuus ja päätösosallisuus) alle, merkiten kunkin vastauksen lomaketta
vastaavalla tunnuksella. Mikäli jokin vastaus ei sopinut mihinkään luokkaan, kirjat-
tiin se uuteen, vastauksen sisällön mukaan nimettyyn luokkaan. Tässä jaottelu vai-
heessa tapahtui jo aineiston teemoittelu, eli vastaukset pilkottiin analyysirungon
aihepiirien alle. Vastausten pilkkominen oli tässä tutkimuksessa helppoa, sillä ky-
selylomake oli rakennettu siten, että se jo itsessään muodosti jäsenyyksen aineis-
toon analyysirungon mukaisesti. Teemoittelussa keskityttiin siihen, mitä kustakin
teemasta oli sanottu. Mikäli annettu vastaus sivusikin toista teemaa kuin mitä oli
kysytty, kirjoitettiin se sisällön mukaisesti sopivaan luokkaan.

Tutkimusaineistosta oli tarkoitus löytää kaikki ne tekijät, jotka ovat vaikuttamassa
vanhempien osallisuuden kokemukseen varhaiskasvatuksen suunnittelussa, to-
teutuksessa arvioinnissa ja päätöksenteossa. Toikon (2012) mukaan yksittäisen
vastaajan tai vastaajien kokemuksista muodostetaan teorialähtöisen sisällönanaly-
ysin avulla kollektiivinen näkökulma, jolloin vastaajan omat kokemukset voidaan
nähdä myös koko asiakasryhmän kokemuksena. (Toikko 2012, 123.) Tässä tutki-
muksessa yksittäisten vanhempien ja varhaiskasvattajien kokemuksista voidaan
muodostaa teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla kollektiivinen näkökulma, kos-
kien vanhempien osallisuutta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

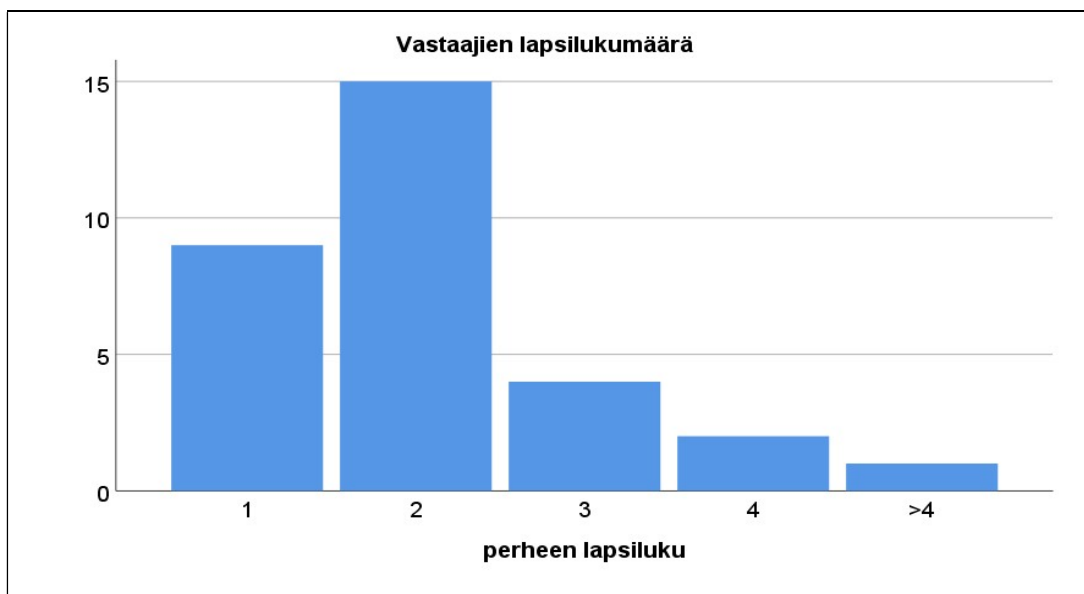
6.1 Vanhempien taustatietoja

Kyselyyn vastanneista vanhemmista äitejä oli 24 henkilöä ja isiä 7 henkilöä. Vastaajien ikäjakauma koostui siten, että alle 25-vuotiaita vanhempia oli vain yksi, 25-29-vuotiaita kaksi, 30-34-vuotiaita oli 5, 35-39-vuotiaita kolmetoista ja yli 40-vuotiaita oli 10 vastaajista. Vastaajista suurin osa eli 23 henkilöä oli iältään yli 35-vuotiaita.

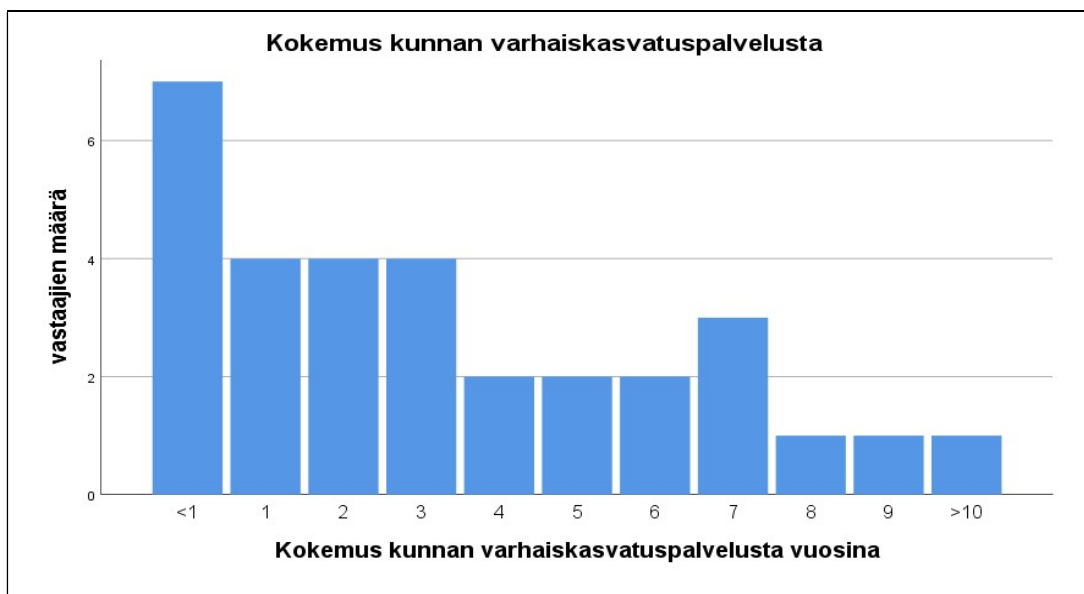
Kuvio 1. Vanhempien ikä- ja sukupuolijakauma.

Vastaajilta kysyttiin myös perheen lapsilukumäärää. Kuviosta 1 voidaan nähdä seuraavia asioita. Yhden lapsen perheitä oli yhdeksällä vastanneista ja kahden lapsen perheitä oli eniten eli viidellätoista. Kolmen lapsen perheitä oli neljä, neljän lapsen perheitä kaksi ja yli neljän lapsen perheitä oli vain yhdellä vastaajista.

Kuvio 2. Vastanneiden vanhempien lapsilukumäärä

Tutkimusaiheen kannalta merkittävä taustakysymys oli se, kuinka pitkä kokemus vastanneilla vanhemmilla oli Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksesta. Kysymyslomakkeessa tarkennettiin kysymystä vielä siten, että kokemuksella tarkoitetaan vuosia tai kuukausia, joiden aikana vastanneen lapsi tai lapset ovat olleet Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa. Seitsemällä vastaajista lapsi oli ollut kunnan varhaiskasvatuksessa vasta alle vuoden. Vuoden kokemuksella kyselyyn oli vastannut neljä vanhempaa ja sama määrä vastanneita oli kahden ja kolmen vuoden kokemusvuosiryhmissä. Neljän vuoden kokemuksella vastanneita oli kaksi vanhempaa ja sama määrä vanhempia oli myös viiden ja kuuden vuoden kokemusvuosiryhmissä. Kolmella vastanneista kokemusta oli kertynyt seitsemän vuoden ajalta. Kahdeksan, yhdeksän ja jopa yli kymmenen vuoden kokemuksella vastanneita oli yhteensä kolme eli yksi jokaisesta kokemusvuosiryhmästä.

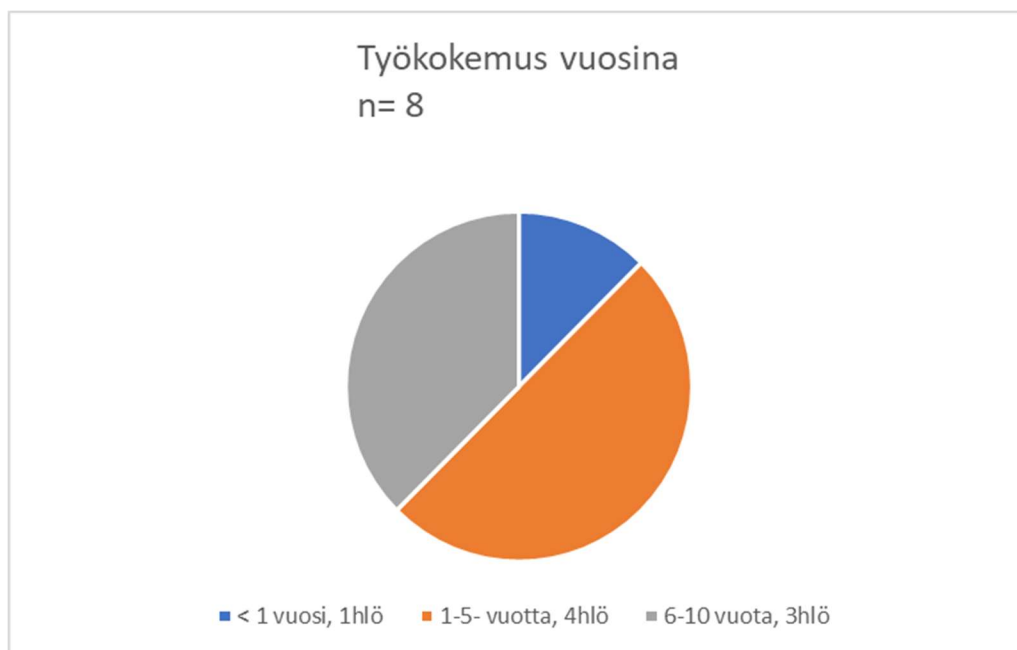

Kuvio 3. Vanhempien kokemus kunnan varhaiskasvatuspalvelusta

6.2 Varhaiskasvatuksen opettajien taustatietoja

Opettajille suunnatussa kyselyssä taustakysymyksiä oli kolme. Ensimmäisenä kysyttiin alan työkokemusta vuosina sekä kokemusvuosia työskentelystä nykyisen työnantajan eli Mustasaaren kunnan alaisuudessa. Lisäksi heiltä kysyttiin nykyisen lapsiryhmän ikäjakaumaa. Taustakysymyksillä haluttiin saada perspektiiviä siihen, millaisista lähtökohdista vanhempien osallisuutta koskeviin kysymyksiin on lähdetty vastaamaan.

Yhdellä vastanneista työkokemusta varhaiskasvatuksesta oli kertynyt alle vuoden ja koko tämän ajan hän oli työskennellyt Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa. Yhdestä viiteen vuoteen työskennelleitä oli neljä opettajista ja heidänkin työkokemuksensa oli kertynyt ainoastaan Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksesta. Kolmella vastanneista työkokemusta oli kuudesta kymmeneen vuotta. Heistä kahdella työkokemus oli kertynyt Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksesta, mutta yhden työhistoria tutkimuskunnassa oli alle vuoden mittainen.

Kuvio 4. Varhaiskasvatuksen opettajien työkokemus vuosina

Taustakysymyksenä kysyttiin nykyisen lapsiryhmän ikäjakaumaa. Vaihtoehtoina olivat yleisimmät ryhmien ikäjakaumat eli 0-3 vuotiaat, 3-5 vuotiaat tai jokin muu, jota kyselyssä pyydettiin tarkentamaan avoimeen kohtaan. Nykyisen lapsiryhmän ikäjakaumaa kysyttiin, koska haluttiin havainnoida vaikuttaako lapsiryhmän ikätaso siihen, kuinka merkittävänä vanhempien osallisuus koetaan. Tämä vertailu ei kuitenkaan mahdollistunut sillä vain kaksi vastaajista oli täsmentänyt oman ryhmänsä ikäjakauman, mutta muut olivat jättäneet kohdan avoimeksi.

6.3 Mitä osallisuus on vanhempien näkökulmasta

Vanhempien osallisuuden tukemisessa on hyvin tärkeää kokemuksellinen puoli, joka onnistuessaan vahvistaa vanhemman osallisuuden ja yhteenkuulumisen tunnetta varhaiskasvatusyhteisöön yhdessä lapsensa kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27.) Osallisuus- käsitteen merkitys on moninainen ja se on vahvasti kokemuksellinen tunne. Ennen varsinaisia tutkimusrungon (ks. liite 1) mukaan laadittuja kysymyksiä, haluttiin vanhemmilta kysyä, mitä heille tarkoittaa osallisuus lapsen varhaiskasvatuksessa. Yhtä vanhempaa lukuun ottamatta kaikki olivat vastanneet tähän kysymykseen. Kaksi vanhempaa oli vastannut tähän kysymykseen

siten, että heillä ei ole mitään aavistusta siitä, mitä vanhemman osallisuus lapsen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa.

Vastauksissa eniten esiintynyt kuvaus siitä, mitä osallisuus vanhemmille tarkoittaa, oli toimiva yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä. Täysin samankaltaisesti osallisuutta oli kuivaillut 12 vanhempaa.

”Toimivaa yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä. Päiväkodissa sekä kotona pyritään tukemaan lasta niissä osa-alueissa, joissa on enemmän hankaluuksia (V1.).”

”Osallisuus tarkoittaa mielestäni sitä, että päiväkotitekee toimivaa yhteistyötä vanhempien kanssa mm. kuuntelemalla/keskustelemalla toiveista toiminnan suhteen ja vastaanottamalla ehdotuksia/ideoita esim. vanhempainiltoilla... (V13.). ”

”Taataan lapselle ”normaali” kasvuympäristö toimivalla yhteistyössä kodin ja päiväkodin välillä (V23.).”

Vanhemmat kuvasivat osallisuuden tarkoittavan heille avointa ja aktiivista keskusteluyhteyttä, jossa myös kuunnellaan ja ollaan aidosti kiinnostuneita vanhempien esittämistä ideoista ja toiveista toiminnan tai lapsen kasvatuksen suhteen. Keskusteluyhteyden ja kuuntelemisen merkitystä vanhempien osallisuuteen painottivat vastauksissaan 15 vanhempaa. Vanhemmat kokivat osallisuutensa myös sitä kautta, että heitä kuunnellaan asiantuntijoina lapsensa kasvatukseen liittyvissä asioissa ja toimitaan päiväkodin kanssa yhdessä sovituin keinoin yhteisen päämäärän hyväksi.

”Vanhempia kuunnellaan, heitä informoidaan ja otetaan vastaan mielipiteitä. Oman lapsen hoidossa kunnioitetaan toivomuksia (V 21.).”

”Toimivaa keskustelua vanhempien ja päiväkodin välillä, jotta varmistetaan, että lapsen osalta varmistetaan paras mahdollinen varhaiskasvatus (V2.).”

”Että kuunnellaan ja otetaan huomioon vanhempien näkökulma, miten lapsi toimii eri tilanteissa tai osaako lapsi tietyt asiat myös kotona (V15.).”

Vanhempien vastauksissa tuli esiin tiedottamisen ja päivittäisten keskustelujen ja kuulumisten vaihdon tärkeys osallisuuden kokemukseen. Vastanneista 17 koki, että osallisuus tarkoittaa heille sitä, että tietää päivittäin, mitä lapsen varhaiskasvatuspäivä pitää sisällään. Vanhemmat kokivat, että koko ryhmää tai päiväkotia koskevan tiedottamisen tärkeyden lisäksi oman osallisuuden tunteen kannalta on merkittävää tietää oman lapsen kohdalta päivittäin muun muassa, mitä lapsi on päivän aikana touhunnut, minkälaisella mielialalla päivä on mennyt tai miten lapsi on syönyt ja nukkunut.

”Sitä, että lapsen päiväkotipäivä ei ole vanhemmalle ”musta aukko” ja vanhempana tulee tunne, että tietää etäältäkin, miten lapsella päivät pääsääntöisesti menee (V9.).”

”...Tärkeitä ovat päivän kuulumisten vaihto ja keskusteluyhteys, jolloin henkilökunta kohtaa vanhemman aidosti ja kertoo lapsen päivästä muutakin kuin ”hyvin on mennyt”...tällöin vanhemmallakin on mahdollisuus kysyä asioita, jotka kenties askarruttavat tai haluaa kasvatusneuvoja tai muutoin vain puhua lapsesta...(13.).”

”Kuukausikirjeet ja muu tiedottaminen. Vanhemmat tiedottavat myös vastavasti päiväkotia tärkeistä asioista (V20.).”

”Osallisuudessa tietää, mitä päiväkodissa tapahtuu sekä pystyy vaikuttamaan ongelmakohtiin, jos niitä ilmenee (V25.).”

Vanhempien vastauksista ilmeni se, että he ymmärtävät oman aktiivisuutensa ja osallistumisensa merkityksen osallisuuden kokemuksen syntymiseen. Vanhemmista 13 ilmaisi vastauksissaan oman roolinsa tärkeyden toimivan yhteistyön rakentamisessa ja osallisuuden kokemuksen syntymisessä. Monessa vastauksessa oli mainittu aivan konkreettisia tapoja, joilla vanhemmat pystyvät osallistumaan ja

vaikuttamaan lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ja tätä kautta edistämään osallisuuttaan. Konkreettisina keinoina osallisuuden kokemuksen syntymiseen mainittiin lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) laatimiseen ja arviointiin osallistuminen, vanhempainiltoihin, avoimien ovien päiviin ja erilaisiin juhliin osallistuminen sekä vanhempaintoimikuntatyössä mukana oleminen. Vastauksissa korostui vanhempien kanssa yhteistyössä laadittavan lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman merkitys osallisuuden kokemuksen syntymiseen sillä 15 vastaajista oli maininnut sanan Vasu tai kehityskeskustelu vastauksissaan. Vastauksissa tuli ilmi, että myös uudenlaiset pedagogisen dokumentoinnin muodot kuten päiväkotiryhmän oma Instagram -tili ja Mustasaaren kunnalla käytössä oleva Mukava- sovellus yhteydenpidon välineenä antavat mahdollisuuksia seurata päiväkodin arkea kuvien ja viestien avulla. Näiden koettiin lisäävän osallisuuden tunnetta.

”Lapsen ”kehityskeskustelut” keväisin ja syksyisin, vanhempainillat, avoimien ovien päivät, kahvittelutuokiot isäin- ja äitienpäivänä. Erilaiset muut tapahtumat ja päivittäiset keskustelut ja kuulumiset hoitohenkilökunnan kanssa (V3).”

”Vanhempainiltoihin osallistuminen ja Vasu- keskustelut (V7).”

”Lapsen kehityskeskusteluihin osallistuminen (vasu keskustelut), päiväkodin uutiskirjeiden ja instatilin seuraamista, päiväkodin vanhemmille tarkoitettuihin tapahtumiin osallistumista (V8).”

”Vanhempi käyttää aikaansa ja antaa panostaa eri tavoin kasvatukseen ja sen suunnitteluun (V17).”

”Vanhemmat tapaavat hoitajia ja muita lapsia, osallistuvat vanhempainiltoihin ja tapahtumiin, palautetta molempiin suuntiin (V31).”

6.4 Vanhempien kokemus osallisuuden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa

6.4.1 Osallisuus suunnittelussa

Vanhempien vastauksista käy ilmi, että tällä hetkellä yleisimmin käytössä olevat mahdollisuudet osallistua lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ovat päivittäiset keskustelut oman lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavien kasvattajien kanssa, lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa sekä vanhempainillat. Vastanneista 23 ilmoitti, että ovat olleet mukana lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja 19 mainitsi vanhempainiltoihin osallistumisen olleen mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Päivittäisten keskustelujen tärkeyttä korosti viisi vastaajista. Kaksi vastaajista ilmoitti, etteivät he olleet osallistuneet minkään lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun.

Lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa pidettiin tärkeimpänä sitä, että näissä tilanteissa pääsee parhaiten vaikuttamaan oman lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vanhempainiltojen nähtiin olevan mahdollisuus vaikuttaa oman lapsen päiväkotiryhmän ja koko päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Päivittäisten keskustelujen avulla vanhemmat kokivat voivansa antaa juuri sillä hetkellä ajankohtaisia toiveita ja palautetta oman lapsensa osalta. Varhaiskasvattajien aloitteellisuutta keskustelujen synnyssä ja vanhemmille esitettyjä kysymyksiä arvostettiin.

”Vanhempainilta oli hyvä tapa saada tietoa päiväkodin ohjelmasta ja vasukeskustelut puolestaan lapsen kehityksestä ja lähinnä siitä, vastaako hoitajien käsitys kehityksestä meidän käsitystä (V8).”

”Vasuissa keskustellaan lapsen kehityksestä ja uusista tavoitteista sekä haasteista, joissa vielä tarvitsee harjoitusta ja tukea. Keskusteluissa voi tuoda huolensa esiin ja kysyä kuinka lapsella ylipäätään sujuu hoidossa (V13).”

”Riittää, kun on mahdollisuus tarvittaessa antaa kehitysideoita. Kysyttäessä vastaan (V17).”

Yksi vanhemmista koki, että tehokkain tapa saada vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun suuria linjoja koskien, on ottaa suoraan yhteyttä kunnan päättäviin viranomaisiin. Vastaaja koki, että monessa asiassa päiväkodin henkilökunnan kädet ovat sidottuja, jolloin vanhemmilta tarvitaan aktiivisuutta ottaa yhteyttä ylempiin virkaelimiin, jotta muutosta saataisiin aikaan.

Tyytymättömyys mahdollisuuksista vaikuttaa suunnittelutyöhön ilmeni seitsemän vanhemman vastauksista. Vastanneista kaksi ei ollut päässyt lainkaan osallistumaan lapsensa henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Viisi vanhemmista ilmoitti, että syksyllä yhteistyössä laaditun lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskustelu oli jäänyt pitämättä keväällä, mitä pidettiin harmillisena. Kolmen vastanneen mielestä lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman keskustelun sisältö ei ollut tyydyttävää. He kokivat keskusteluiden olleen kaavamaisia ja jäykkiä, eikä lapsen persoonaan ja kehityksen laajempiin kokonaisuuksiin ollut perehdytty tarpeeksi. Neljä vastanneista piti varhaiskasvatussuunnitelmia tilaisuutena vaihtaa kuulumisia, ei niinkään tilaisuutena suunnitella lapsen varhaiskasvatuksen sisältöjä. Vanhempainillat saivat kritiikkiä viideltä vanhemmalta suunnitellun sisällön ja osallistumisen näkökulmasta. Nämä vanhemmat kokivat, että vanhempainilloissa oltiin lähinnä kuunteluoppilaan roolissa, eivätkä vanhemmat olleet aktiivisessa roolissa ja keskustelua ei juurikaan syntynyt. Vanhempainiltoihin toivottiin enemmän keskustelua varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta. Kaksi vastanneista koki, että henkilökunta ei kuuntele vanhempien toiveita lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen suhteen.

”Toiminnan suunnitteluun ei ole pystynyt vaikuttamaan mitenkään. Mm. vanhempainiltoihin ja vasukeskusteluihin pääsisin paikan päälle melko hyvin, kun oma työ on 3-vuorotyötä eikä täysiaikaista työtä (V14).”

”Vasu- keskustelut tehdään täysin kaavamaisesti ja kovin jäykästi, paljon myös kiinni lastentarhanopettajan vuorovaikutustaidoista. Vasukeskustelut pitäisi tehdä vähintään 2krt/vuosi ja aidosti lapsen tarpeista (V2).”

”Vanhempainilloissa ollaan lähinnä kuunteluoppilana, eikä keskustelua muiden vanhempien kanssa synny (V13).”

Tyytyväisyys mahdollisuuksiin osallistua varhaiskasvatuksen suunnittelutyöhön ilmeni 22:n vanhemman vastauksista ja yhdeksän vastaajista oli sitä mieltä, että nykyiset keinot osallistua suunnitteluun ovat täysin riittäviä. Tyytyväiset vanhemmat ilmaisivat, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut kaksi kertaa vuodessa olivat tarpeellisia ja vanhempainiltoihin osallistumista pidettiin tärkeänä. Tyytyväisyyttä ilmaisseista vanhemmista kolmella oli varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskustelu jäänyt jostain syystä pitämättä, mitä pidettiin harmillisena. Myös väliin jääneitä vanhempainiltoja harmiteltiin.

”Positiivisa kokemuksia. Aika harvakseltaan vanhempainiltoja on ollut, mutta tämä kai resurssikysymys (V9).”

”Tyytyväinen. Koen asian erittäin tärkeänä ja olen valmis osallistumaan suunnitteluun silloin kun on tarvetta. Niin kuin tähän asti olen ollut mukana. (V11).”

”Tyytyväinen. Minua on kuunneltu ja olen saanut esittää toiveita(V21).”

Vanhemmista viisi ilmaisi, että tärkeintä on antaa vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun eri tavoin. Vanhemmat voivat itse valita, mikä heille on sopivin tapa vaikuttaa toiminnan suunnitteluun. Kaksi vanhemmista oli sitä mieltä, että he luottavat varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon suunnittelutyössä, eivätkä kokeneet omaa osallisuuttaan sen suhteen tarpeelliseksi.

6.4.2 Tieto-osallisuus

Tällä hetkellä vanhempien tiedottaminen lapsen asioista päiväkodissa tapahtuu monin eri tavoin, riippuen varhaiskasvatusryhmästä. Vanhempien vastausten perusteella osalla ryhmistä on käytössä useampi eri tiedottamisen tapa ja toisissa ryhmissä tiedottaminen jää vanhemman oman aktiivisen kyselemisen varaan. Päivittäiset keskustelut nouto- ja hakutilanteissa mainittiin 20:n vanhemman vastauksessa tärkeiksi tiedonsaannin keinoiksi. Osassa ryhmistä käytössä on ryhmäkohtaiset kuukausi- tai viikkokirjeet joko sähköisesti tai tulosteversioina jaettuna, jotka yhdeksän vanhempaa mainitsivat vastauksissaan. Yhdeksän vanhempaa mainitsi vastauksissaan tiedottamisen tapahtuvan sähköposti-, teksti- tai Päikky-/Mukava -sovellusviestein. Myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ja vanhempainillat mainittiin kahden vanhemman vastauksissa tiedonsaannin välineenä. Vastauksissa tuli ilmi myös oma aktiivisuus tiedon saannissa eli henkilökunnalta kyseleminen ja kunnan varhaiskasvatuksesta vastaaviin henkilöihin yhteyden ottaminen. Myös lapset mainittiin yksinä tiedottajina.

Tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen tiedon saannin suhteen oli 10 vanhempaa. Toiveissa, kuinka lapsen asioista tiedotettaisiin, korostui suora ja avoin keskusteluyhteys varhaiskasvatuspaikan henkilökunnan ja vanhempien välillä. Kymmenen vanhemmista korosti sitä, että tieto tulee parhaiten rekisteröityä ja väärinymmärryksiltä vältytään, kun lapsen asioista puhutaan kasvoista kasvoihin. Kolme vanhempaa ilmoitti suoraan toiveensa, että lapsen asioista ei tiedotettaisi viestein.

”Keskustelu paras. Netin kautta tulevat positiivisetkin asiat tuntuvat jotenkin kääntyvän negatiiviseen sävyyn. En tiedä miks se tuntuu siltä. (V14.)”

”Esimerkiksi ihan suoraan hakutilanteessa. Mielestäni ei saisi siirtää kaikkea kommunikaatiota minkään älylaite-sovelluksen nojalle, vaan muitakin tapoja saada tieto pitäisi olla (V28.)”

Myös uudenlaisia tiedottamisen menetelmiä, kuten ryhmän omaa Instagram- tiliä ja Whatsapp- ryhmää ehdotettiin tiedottamisen kanavaksi. Vanhemmista neljä koki, että kunnassa käytössä olevan Päikky- sovelluksen kaikkia hyötyjä ei ole otettu irti tiedottamisen suhteen.

Asioita, joista vanhemmat toivoisivat enemmän tietoa, oli useita. Vastanneista viisi toivoi enemmän viikko- ja kuukausikirjeiden sisällöltä. Vanhemmat toivovat, että kirjeissä tiedotetaan tarkemmin menneestä ajasta ja tulevan toiminnan hahmotelmista. Erityisesti toiminnan pedagogisen sisällön ja pedagogisten ratkaisujen avaamista kaivattiin.

”Kuukausitiedotteet ovat olleet asiasisällöltään melko heikosti tehtyjä. Minusta olisi mukava lukea lyhyt kooste aina edellisen kuukauden toiminnan sisällöstä, sekä jonkinlainen vilkaisu sen hetkisen kuukauden tulevasta pedagogisesta toiminnasta. Talossa on toimintaa, mutta sitä ei mielestäni avata meille vanhemmille juuri mitenkään (V13.)”

Kuuden vanhemman toiveena oli, että lapsen päivän kuulumisista saisi enemmän tietoa lasta haettaessa. Mitä lapsi on päivän aikana tehnyt, minkälaisella mielialalla päivä on kulunut, mitä on syöty ja miten on nukuttu. Vanhemmat vastasivat, että aika usein tiedonsaanti on sitä, että päivä on mennyt hyvin. Lapsen haasteista varhaiskasvatuspaikassa toivottiin saavan tietoa heti, kun ongelmat ilmenevät. Kaksi vanhemmista toivoi, että he tietäisivät paremmin, ketä henkilökuntaan kuuluu, kun monella hoitajista on jäänyt esittelemättä itsensä.

”Huonosti. Usein lapseni luovuttaa joku muu kuin ryhmässä työskentelevä hoitaja ja ei ole mitään tietoa päivän kulusta. Kun oma hoitaja luovuttaa, vastaus on yleensä vain hyvin mennyt. Ei mitään mitä ollut ruokana ja kauan on nukkunut ja mitä tehnyt hereillä ollessa (V16.)”

Tiedottamisen suhteen kunnan varhaiskasvatuksesta vastaavat virkamiehet saivat kolmelta vanhemmalta paljon palautetta. Lapsien siirtämisestä

virkamiespäätöksellä kesken kauden toisiin ryhmiin, oltiin närkästyneitä. Päiväkodin lopettamispäätöksestä ei ollut saatu tietoa ajoissa, eikä kuulemismahdollisuutta vanhemmille ollut annettu. Vanhemmat kertoivat, että oman lapsen varhaiskasvatuspolun suunnittelu ehjäksi kokonaisuudeksi on mahdotonta, kun päätöksiä siirroista tehdään vanhempia kuulematta ja ennakoiva tiedottaminen puuttuu.

”Kunnan sivistustoimen suunnittelu ja tiedottaminen on huonoa. Paljon muutoksia pienten elämässä. Nyt keväällä, 2 kuukauden varoitusajalla, suljetaan päiväkotit, ja lapset siirtyvät muihin päiväkoteihin...vanhempien osallisuutta ei oteta näin tärkeässä asiassa huomioon (V22).”

Vanhemmille suunnatussa kyselyssä kartoitettiin myös sitä, ovatko vanhemmat tietoisia kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä ja velvoittavuudesta ja miten tämä mahdollinen tieto on saatu. Viisi vanhemmista ilmoitti, ettei ole tietoinen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta, eivätkä muistaneet, että asiakirjasta olisi heille koskaan mitään mainittu. Yksi vanhemmista oli sitä mieltä, että suunnitelman sisällön tuntemus ei ole tarpeellista. Kuudelle vanhemmalle kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta oli mainittu ohimennen joko vanhempainillan yhteydessä tai lapsen aloittaessa päivähoiton ja sitä edeltävässä tapaamisessa. Yhdelle vanhemmista kunnan varhaiskasvatussuunnitelma oli esitelty tarkemmin vanhempainillassa. Seitsemän vanhempaa kertoi löytäneensä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman itse kunnan verkkosivuilta ja tutustuneensa siihen omaehtoisesti. Yksi vanhemmista kertoi seuranneensa mediaa uudistuneen varhaiskasvatustilanteen ympärillä ja kiinnostuneensa oman kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta sitä kautta.

6.4.3 Osallisuus toiminnassa ja yhteistyö

Vanhemmille suunnatussa kyselyssä kartoitettiin, ovatko vanhemmat olleet jotenkin mukana päiväkodin tai lapsen varhaiskasvatusryhmän toiminnassa ja millä tavoin. Kaksi vastanneista olivat jättäneet tämän kohdan avoimeksi. Vanhemmista 12 ilmoitti, etteivät he ole olleet osallisina toiminnassa mitenkään. Yksi vanhemmista kirjoitti, ettei edes tiedä, että varhaiskasvatuksen toiminnassa saisi olla jotenkin mukana. Eniten mainintoja osallistumistavasta toimintaan keräsi äideille ja isille suunnatut äitienpäivä- ja isäinpäivävierailut päiväkodissa (6) sekä muut vanhemmille suunnatut tapahtumat (6). Päiväkodin joulu- ja kevätjuhlat mainittiin viiden vanhemman vastauksessa. Neljä vanhempaa ilmoitti vanhempainiltojen olevan yksi tapa, jolla he ovat osallistuneet päiväkodin toimintaan.

Muitakin yksittäisiä osallistumisen muotoja vastauksissa mainittiin. Yksi vanhemmista kertoi tuoneensa päiväkotiin askartelumateriaalia ja näin osallistuneensa toimintaan konkreettisesti. Myös koko perheelle suunnattu iltatapahtuma mainittiin kerran. Vain yksi vanhemmista kertoi osallistuneensa päiväkodin vanhempainyhdistyksen toimintaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu mainittiin tässä yhteydessä kerran.

Vanhemmilta tiedusteltiin myös sitä, miten haluaisivat osallistua päiväkodin tai lapsen varhaiskasvatusryhmän toimintaan. Kuusi vastanneista oli sitä mieltä, että he ovat tyytyväisiä nykyisiin mahdollisuuksiinsa osallistua ja kaksi vanhempaa ei osannut sanoa, mikä voisi olla konkreettinen toimintaan osallistumisen muoto. Kaksi vanhempaa mainitsi, etteivät näe tarvetta osallistua toimintaan. Kuusi vastaajaa oli jättänyt tämän kohdan avoimeksi.

Kaksi vanhemmista piti mukavina osallistumisen muotoina erilaisia juhlia, joihin vanhemmatkin olisi kutsuttu. Vanhemmat ilmaisivat myös oman halukkuutensa osallistua ihan konkreettisesti varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Yksi vanhemmista ehdotti, että hän voisi tulla kertomaan omasta työstään ammattiteeman

yhteydessä. Toinen vanhempi ehdotti, että voisi tuoda päiväkotiin kotieläimiä, joihin lapset pääsisivät tutustumaan.

Vanhemmille suunnatussa kyselyssä tiedusteltiin myös sitä, minkälaisia kokemuksia heillä on yhteistyöstä lasta hoitavien varhaiskasvattajien kanssa. Vastaajista 22 oli arvioinut yhteistyötä kuvaavilla sanoilla ihan hyvä, hyvä, erittäin hyvä, erittäin toimiva ja pääasiassa hyvä. Positiivisessa palautteessa korostettiin sekä vanhempien että varhaiskasvattajien tahtotilaa toimivan vuorovaikutuksen syntymiseen. He arvostivat sitä, että keskustelu on avointa, luottamuksellista ja rehellistä. Myös haastavista ja vaikeaksi koetuista asioista voidaan keskustella ketään loukkamatta. Vastaajat korostivat yhteistyön syntymisen edellytyksenä olleen varhaiskasvattajien hyvät vuorovaikutustaidot ja ammatillisuus, mutta myös perheiden yksilöllinen kohtaaminen ja erilaisten elämäntilanteiden huomioonottaminen. Myös toimiva tiedottaminen sai kiitosta yhteistyön sujuvuuden kannalta. Kaksi vanhemmista mainitsi, että henkilökunnasta näkee sen, että he ovat aidosti kiinnostuneita lapsesta ja vanhemman kuuntelemisesta. Vanhemmat kertoivat aistivansa myös sen, kun varhaiskasvattajien tiimityö on mutkatonta ja tämä välittyi positiivisesti yhteistyöhön vanhempien kanssa.

”Hyviä. Saa rehellistä palautetta suoraan hoitajilta. (V1.)”

”Tiedottaminen on hyvää ja tärkeää on lapsen ja vanhemman kohtaaminen ja tervehtiminen aamuisin. Näistä tulee hyvä ja turvallinen tunne jättää oma lapsi hoitoon...(V3.)”

”Pääosin hyviä. Yhteistyökykyä, positiivisuutta ja kuunteluhalukkuutta on tuntunut löytyvät. (V17.)”

”Hyviä kokemuksia varsinkin kuluneena syksynä ja keväänä. Hoitajilla tuntuu olevan hyvät välit keskenään. Osaavat aina hyvin kertoa päivän tapahtumista. (V20.)”

Vanhemmillä oli myös toisenlaisia kokemuksia yhteistyöstä. Kolme vastanneista mainitsi, että yhteistyö on ollut nihkeää ja kahden mielestä varhaiskasvattajien kohdalta vanhempien kohtaaminen on ollut jopa tyllyä, eikä heillä ole ollut työhön tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Viisi vanhemmista mainitsi, että yhteistyöhön on vaikuttanut negatiivisesti tiedottamisen puute. He kokivat, että eivät ole saaneet tarvittavaa tietoa siitä, miten lapsen päivä varhaiskasvatuspaikassa on mennyt leikkien, syömisten, unien ynnä muiden päivään kuuluneiden asioiden osalta. Myös tulevista tapahtumista tiedottaminen oli jäänyt vanhempien mielestä vaja- vaiseksi. Yksi vastaaja koki, että varhaiskasvattajilla ei ole ollut tarpeeksi rohkeutta ottaa puheeksi haastavia tilanteita tai ongelmia, jotka ovat tulleet esille ryhmän toiminnassa. Kolmelle vastanneista henkilökunta oli jäänyt vieraaksi, eikä tarvitta- via esittelyjä ollut käyty läpi. Tähän asiaan liittyen kaksi vanhempaa totesi henki- lökunnan runsaan vaihtuvuuden olleen osa ongelmaa. Yhdellä vanhemmista oli päällimmäisenä kokemus, ettei henkilökuntaa erityisesti kiinnosta perheen tai lap- sen asiat. Yksi vanhemmista toivoi varhaiskasvattajilta rohkeampaa ohjausta ja neuvomista omassa kasvatustyössä.

”Todella paljon yksikkökohtaisia eroja, kuitenkin suurin osa opettajista ei omaa tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja on jopa tyljää vanhempia koh- taan. (V2.)”

”Aika nihkeää enemmistön kanssa. Tietoa lapsen päivästä pitää yleensä ”lypsää”, eikä henkilökunta osaa esittäytyä. Henkilökunta vaihtunut aiklailla, enkä tiedä kuin muutamien nimet ja nekin kysynyt lap- seta...(V13.)”

Vanhemmilta kysyttiin myös heidän ajatuksiaan siitä, mitkä asiat ovat heidän mie- lestään vaikuttamassa hyvän yhteistyön syntymiseen. Kaksi vastanneista jätti tä- män kohdan avoimeksi.

Molempipuolisen avoimuuden tärkeyttä korosti 15 vastanneista. Osa tarkensi vielä avoimuutta siten, että myös vaikeat asiat on kyettävä ottamaan puheeksi ja

tämä on lisäämässä luottamusta kodin ja varhaiskasvatuspaikan välille. Luottamuksen merkitystä yhteistyössä korosti kuusi vanhemmista. Avointa keskusteluyhteyttä, tiedottamisen tärkeyttä ja päivittäistä kuulumisten vaihtoa korosti kuusi vanhemmista. Kaksi vastaajaa täydensi tätä vielä siten, että myös vanhempien on kerrottava avoimesti kodin kuulumisista, varsinkin, jos jotain erityistä on tapahtunut, sillä nämä asiat voivat olla vaikuttamassa lapsen päivään varhaiskasvatuspaikassa.

Kaksi vanhempaa toivoi varhaiskasvattajilta ymmärrystä perheiden erilaisten elämäntilanteiden suhteen. Yksi vanhempi toivoi, että myös vanhemmat ymmärtäisivät päiväkodin arkea asettaessaan odotuksia varhaiskasvatukselle oman lapsensa hoidon suhteen. Merkittävänä tekijänä yhteistyön rakentumiselle pidettiin myös asennetta, jossa kaikki osapuolet haluavat saada yhteistyön toimimaan toisiaan kuunnellen, joustuen ja positiivisessa hengessä yhteistyötä rakentaen.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta toivottiin tarvittavia yhteistyötaitoja. Vanhemmista kahdeksan mainitsi henkilökunnan hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot merkittävänä tekijänä yhteistyötä rakennettaessa. Kaksi vanhempaa piti yhteistyössä tärkeänä huumoria. Yksi vastaaja ilmoitti, että edes hymy olisi kiva saada.

6.4.4 Osallisuus päätöksenteossa ja arvioinnissa

Kyselylomakkeessa kartoitettiin myös vanhempien kokemuksia vaikutusmahdollisuuksistaan päiväkodin toiminnan tai koko kunnan varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseen. Viisi vanhempaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että heillä ei ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa varhaiskasvatuksen kehittämiseen tai päätöksentekoon. Kolme vanhempaa tarkensi vastaustaan vielä siten, että he ovat yrittäneensä vaikuttaa asioihin muun muassa ottamalla yhteyttä kunnan päättäviin virkamiehiin ja sivistyslautakuntaan, mutta joutuneet pettymään toiminnan joustamattomuuteen ja byrokraatiaan. Näillä vanhemmilla oli kokemus, että kunnan puolelta ei ole haluja kuunnella

vanhempien näkemyksiä. Kolme vanhempaa vastasi, että päiväkotiryhmän ja päiväkodin toimintaan pystyy vaikuttamaan toiminnan sisältöön, rutiineihin ja tiedottamiseen liittyvissä asioissa, mutta virkamiestason päätöksissä ja suurien linjojen suunnitelmissa heillä ei ole kuulluksi tulemisen mahdollisuutta.

Yhdeksän vanhempaa ilmaisi, etteivät he oikein tiedä, kuinka pääsisivät vaikuttamaan. Yksi vanhemmista vastasi, ettei näe tarpeelliseksi puuttua päiväkodin tai varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön.

Vastanneista vanhemmista kymmenen oli sitä mieltä, että parhaiten päiväkodin toimintaan on päässyt vaikuttamaan omalla aktiivisella kommunikoinnilla henkilökunnan kanssa, kertomalla rohkeasti kehittämisajatuksistaan, nostamalla esiin näkemiään epäkohtia ja olemalla kiinnostunut päiväkodin ja oman lapsensa varhaiskasvatustoiminnasta. Vanhempainillat ja päiväkodin järjestämät ideointitilaisuudet mainitsivat kolme vanhempaa käytössä olevina keinoina kehittämistyöhön osallistumiseen. Yksi vanhemmista vastasi, että päiväkodilla on ollut käytössä palautelaatikko, johon kehittämisajatuksia on voinut antaa anonyymisti.

Yksi vanhemmista koki, että parhaiten arviointiin ja päätöksentekoon on päässyt vaikuttamaan ottamalla suoraan yhteyttä varhaiskasvatuksesta päättäviin virkamiehiin.

Haluttiin myös tietää, miten vanhemmat haluaisivat osallistua kunnan varhaiskasvatuksen ja päiväkodin toiminnan arviointiin ja päätöksentekoon ja tätä kautta toiminnan kehittämiseen. Yhdeksän vanhempaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Kaksi vanhemmista ei osannut sanoa, kuinka haluaisivat olla vaikuttamassa ja neljä vastanneista oli sitä mieltä, etteivät halua vaikuttaa mitenkään päiväkodin tai varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämiseen.

Kuusi vanhempaa ehdotti tähän keinoksi säännöllisiä kyselyitä, joiden kautta päästäisiin arvioimaan toimintaa ja antamaan mielipide kulloinkin ajankohtaisesta asiasta. Yksi vanhemmista toivoi, että kunnan päättävät virkamiehet jalkautuisivat

päiväkoteihin kuulemaan vanhempia ennen päätöksentekoa. Toinen vanhempi piti tärkeänä, että vanhempia tiedotetaan vireillä olevista asioista ennen päätöksentekoa, jolloin heille annettaisiin edes mahdollisuus olla vaikuttamassa lopputulokseen. Päiväkodin järjestämiä vanhempainiltoja ja yhteisiä ideointi-iltoja ehdotti kahdeksan vastaajaa.

”Esimerkiksi vanhempainiltojen muodossa ajatusriihi olisi loistavaa. Olisi antoisaa tavata oman lapsen hoitokavereiden vanhempia ja päästä jakamaan ajatuksia heidän kanssaan (V28.)”

”Vanhempien kanssa yhteistä ideointia tapahtumista, tekemisistä...(V16.)”

Yksi vastaajista totesi, että varhaiskasvatuksessa on hyväksyttävä se, että joitakin vanhempia ei vain saa kiinnostumaan päiväkodin toiminnan saatikka varhaiskasvatuksen kehittämistyöstä, mutta hyvä on silti antaa muille halukkaille mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

6.5 Varhaiskasvatuksen opettajien kokemus vanhempien osallisuuden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa

6.5.1 Osallisuus suunnittelussa

Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa korostui lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhteistyössä vanhempien kanssa vanhempia osallistavana keinona. Kahdeksasta vastaajasta kaikki olivat maininneet nämä keskustellut yhtenä tapana, jolla vanhemmat on saatu osallistumaan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa vanhemmilta on kysytty toiveita ja ehdotuksia lapsen sekä koko ryhmän varhaiskasvatustoiminnan toteuttamiseen. Yksi opettajista mainitsi myös vanhempien kanssa käytävän aloituskeskustelun, jossa vanhemmat ovat päässeet vaikuttamaan lapsen päivähoidon suunnitteluun jo ennen palvelusuhteen syntymistä.

”Vasu- keskusteluissa vanhemmat ovat osallistuneet lapsen hoidon suunnitteluun...Vasu- keskusteluissa vanhemmilta on kysytty myös toiveita toiminnan osalta. Näitä toiveita on pyritty toteuttamaan siltä osin, mikä on päiväkodissa mahdollista. Lisäksi vanhemmat ovat voineet vasu-keskusteluissa antaa palautetta toiminnasta ja toimintaa on mahdollisesti muokattu toiveiden perusteella (OP 3.)”

”Ennen kuin lapsi aloittaa ryhmässä, on käyty läpi keskustellen lapsen tavat ja tottumukset ja vanhempien toiveet (OP 2.)”

Päivittäisten keskustelujen merkitystä vanhempien suunnitteluosallisuuteen korosti kaksi opettajista. Toinen heistä mainitsi, että vanhemmilta saa parhaiten näkemyksen suunnitteluun, kun heiltä kysyy suoraan mielipidettä.

Kolme opettajaa vastasi, että vanhemmat ovat päässeet vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun vanhempainilloissa. Vanhemmille on esitetty kysymyksiä toiveista toiminnan suhteen ja yhdessä ryhmässä oli kokeiltu vanhempainillan yhteydessä palautelaatikkoa, johon kukin vanhempi pystyi laittamaan illan aikana palautetta nimettömästi. Myös kolmen muun vastaajan ryhmässä oli kokeiltu palautelaatikkoa, jotta vanhemmilta saataisiin ideoita ja palautetta.

Kokemukset vanhempien osallistumisesta suunnitteluun olivat vastaajien kokemana heikkoja. Vain yhtä opettajaa lukuun ottamatta vastaajat kokivat, etteivät vanhemmat juurikaan osallistu suunnitteluun, vaikka heille antaisi mahdollisuuksia. Seitsemän vastaajista koki, että lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa käydyt keskustelut ovat lähes ainoita tilaisuuksia, jolloin vanhemmilta saa toiveita ja ideoita koskien oman lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä. Yksi opettajista mainitsi, että vanhemmat eivät näe tarvetta puuttua päiväkodin toimintaan.

Neljässä ryhmässä oli kokeilu palautelaatikkoo, jotta vanhemmilla olisi matala kynnyks esittää ajatuksiaan toiminnan suhteen. Missään ryhmässä kokeilu ei ollut tuottanut tulosta sillä postia ei ollut tullut.

Yksi opettajista koki, että vanhempien on helpompi antaa positiivista palautetta, kuin esittää ideoita tai kehittämisajatuksia toiminnan järjestämisen suhteen. Yhdellä vastanneista opettajista oli vain positiivisia kokemuksia vanhempien osallistumisesta toiminnan suunnitteluun.

6.5.2 Tieto-osallisuus

Varhaiskasvatuksen opettajia pyydettiin kertomaan, mistä asioista vanhemmat heidän mielestään haluavat tietoa. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että vanhempia kiinnostaa tuonti- ja hakutilanteissa kuulla se, miten oman lapsen päivä on sujunut. Vanhemmat haluavat tietoa lapsen syömisestä, nukkumisesta, päivän mielenlilasta ja kaverisuhteista sekä päivän toiminnasta. Yksi vastaaja mainitsi, että vanhempia kiinnostaa kuulla enemmän päivän toiminnoista kuin itse pedagogiikasta.

*”Lapsen päivästä, lapsen edistymisestä ja haasteista, kaverisuhteista, lepo-
hetkistä (OP 8.)”*

Kaksi opettajaa vastasi, että vanhemmat haluavat tietää kaikista muutoksista, mitä ryhmän tai päiväkodin kohdalta on tulossa. Esimerkiksi kesäloma-ajan hoitopaikoista, henkilökuntamuutoksista ja ryhmämuutoksista. Joissakin ryhmissä oli käytössä erilliset viikko- tai kuukausikohtaiset suunnitelmat, joiden perään vanhemmat heti kysyivät, jos niiden saaminen oli jostain syystä viivästynyt. Tuonti- ja hakutilanteiden lisäksi neljä vastaajaa kirjoitti, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeeskusteluissa vanhemmat kyselevät paljon ja kaipaavat tietoa.

Kyselyn toteuttamishetkellä päiväkotiryhmissä oli monenlaisia tapoja tiedottaa vanhempia. Viisi vastaajaa mainitsi, että heillä on käytössä kuukausikirje, joka lähetetään sähköpostitse vanhemmille. Kirjeessä kerrotaan menneestä

kuukaudesta ja tulevan kuukauden teemoista, toiminnasta ja tapahtumista. Neljän kyselyyn vastanneen opettajan ryhmässä oli vastaava kirje, joka lähetettiin viikoittain. Yksi opettaja vastasi, että ryhmässä on käytössä päiväkirja, jossa kerrotaan lyhyesti kuluneesta päivästä ja, jonka vanhemmat voivat lukea ilmoitustaululta lasta hakiessa.

”Joka perjantai lähetetään sähköpostitse viikkokirje, missä kerrotaan, mitä viikolla on tehty ja mitä seuraavalla viikolla tapahtuu. Eteisen seinällä on valokuvia viikon toiminnasta. Viikkokirje löytyy myös eteisestä. Päikkyä käytetään muistutuksen välineenä (OP 8.)”

Muina tiedottamisen muotoina mainittiin viiden vastanneen opettajan ryhmässä valokuvat, joko päiväkodin seinällä tai kolmella ryhmällä oli tätä tarkoitusta varten Instagram -tili. Yksi opettajista mainitsi, että Päikky -sovelluksen kautta lähetettäviä viestejä käytetään lähinnä muistuttamistilanteissa.

Viiden vastanneen opettajan ryhmissä oli käytössä myös erilaisia lukujärjestyksiä, jotka olivat nähtävillä päiväkodin ilmoitustaululla. Lukujärjestykset vaihtelivat päivä-, viikko- tai kuukausikohtaisiin lukujärjestyksiin.

Varhaiskasvatuksen opettajille suunnatussa kyselyssä kartoitettiin myös sitä, onko vanhempia tiedotettu kunnan uusimman varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä ja velvoittavuudesta. Kaksi vastaajaa oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi. Yksi opettajista ei tiennyt, onko vanhempia tiedotettu ja yksi sanoi, ettei vanhempia ole tiedotettu lainkaan. Kahden vastaajan ryhmässä vanhempia oli tiedotettu kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta pääpiirteittäin vanhempainillan yhteydessä. Yksi opettajista vastasi seuraavasti:

”Päivittäisessä toiminnassa sekä viikko-ohjelmissa sekä keskusteluissa on käynyt ilmi varhaiskasvatussuunnitelman sisältö (OP 5.)”

6.5.3 Osallisuus toteutuksessa

Varhaiskasvatuksen opettajia pyydettiin kertomaan, minkälaisia mahdollisuuksia vanhemmille on tarjottu osallistua päiväkodin toimintaan. Puolet vastaajista mainitsivat erilaiset juhlat, kuten kevät- ja joulujuhlat mahdollisuutena osallistua toimintaan sekä äitien-, isien- ja ystävänpäiväkahvit päiväkodilla.

Vanhemmille oli järjestetty myös koko perheen tapahtumia, joista mainittiin toiminnallinen perheilta sekä kutsu lasten tekemään taidenäyttelyyn. Vanhempainilat sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut mainittiin kahdesti vanhempien toimintaan osallistumisen muotona. Parissa ryhmässä vanhempia oli kutsuttu päiväkodille kertomaan omasta työstään ammattiteeman yhteydessä. Päiväkodit olivat myös saaneet vanhempien työn kautta erilaista materiaalia päiväkotitoimintaan.

Hyviä kokemuksia vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä oli kuvannut kuusi vastaajaa. Yksi opettajista koki erittäin positiivisena sen, kun haastavan lapsen kohdalla, vanhempien kanssa tehdyn onnistuneen yhteistyön tuloksena oli saatu ratkottua ongelmakohtia hyvässä hengessä lapsen parasta ajatellen. Neljä vastaajaa koki, että yhteistyön kannalta antoisia olivat olleet vanhempien kanssa käydyt varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut. Kaksi opettajaa mainitsi yhteistyön kannalta antoisiksi päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa.

Kaikki kyselyyn vastanneet varhaiskasvatuksen opettajat pitivät yhteistyön rakentamisen kannalta tärkeänä avointa kommunikointia päiväkodin ja vanhempien välillä. Yksi opettajista lisäsi vielä, että kommunikoinnissa tärkeää on se, että molemmat osapuolet ovat aidosti kiinnostuneita toistensa mielipiteistä ja osaavat myös kuunnella toisiaan. Positiivisen asenteen merkitystä hyvän yhteistyön rakentamisessa korosti kaksi vastaajista. Molemmat lisäsivät vielä, että on tärkeää antaa molemmin puolin myös positiivista palautetta.

6.5.4 Osallisuus arvioinnissa ja päätöksenteossa

Varhaiskasvatuksen opettajia pyydettiin kertomaan millaista kehittämissuhteita vanhemmat ovat heille antaneet koskien varhaiskasvatuksen ja päiväkodin toimintaa. Seitsemän opettajaa oli vastannut tähän kysymykseen.

Yksi vastaajista koki, etteivät vanhemmat ole antaneet mitään palautetta tai kehittämissuhteita toimintaa koskien. Neljän vastaajan mielestä vanhemmilta saadut kehitysideat ovat koskeneet lähinnä varhaiskasvatusryhmän toiminnan sisältöjä, rutiineja ja oman lapsen kohdalla toivottuja opeteltavia asioita. Kaikki kyselyyn vastanneet varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, että parhaiten vanhemmilta saa palautetta ja kehittämissuhteita suullisesti päivittäisissä keskusteluissa.

Yksi opettajista vastasi, että heidän päiväkotinsa oli saanut vanhemmilta kehittämissuhteen tiedottamisen suhteen. Vanhemmat olivat kokeneet, etteivät päiväkodin viimeiset työvuorossa olijat välttämättä osaa kertoa mitään lapsen päivästä ja kehittämissuhteena olivat esittäneet viestivihkoa, johon kunkin lapsen kuulumiset kirjattaisiin. Toiveita oli tullut myös Päikky -ohjelman hyödyntämiseksi päiväkodin tiedottamisessa ja viestinnässä.

Varhaiskasvatuksen opettajilta haluttiin saada näkemys siihen, miten vanhemmat voisivat olla mukana varhaiskasvatuksen kehittämissuhteissa. Vanhemmilta toivottiin aktiivisempaa otetta omien mielipiteiden ja kehittämissuhteiden esiin tuomisessa. Opettajat kokivat, että mahdollisuuksia vaikuttaa lapsen, päiväkotiryhmän ja päiväkodin toimintaan on annettu, mutta vanhemmat eivät ole pääsääntöisesti tarttuneet näihin tilaisuuksiin.

Konkreettisina vaikuttamisen toimintamuotoina mainittiin päiväkotien vanhempainneuvostot, vanhempainillat, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä arviointilomakkeet. Yksi opettajista ehdotti, että vanhempainillat voitaisiin suunnitella yhdessä vanhempien kanssa, jolloin käsiteltäväksi tulisi sellaisia asioita, jotka heitä askarruttavat ja joihin he haluaisivat vaikuttaa.

6.6 Vanhempien näkemys osallisuuden kehittämiseksi

Vanhempien vastauksissa korostui se, että heille on tärkeää tietää päivittäin, miten lapsen päivä on sujunut varhaiskasvatuspaikassa ja mitä päivän aikana on tehty, mikä on lisäämässä heidän osallisuuden tunnettaan. Vastaajista muutama koki, että päivittäisessä tiedottamisessa on kehittämisen varaa. Päivän kuuluisilta toivottiin enemmän, kuin että on ollut hyvä päivä. Päivittäisiltä keskusteluilta toivottiin avoimuutta, luottamuksellisuutta, rohkeutta ottaa esiin vaikeammatkin aiheet sekä vanhempien näkemysten kuuntelemista ja arvostamista.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja pidettiin tarpeellisina. Osa vanhemmista kuitenkin koki, että keskustelut olivat kaavamaisia ja jäykkiä, eikä niissä syntynyt luonnollista ja avointa kommunikointia. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta toivottiin parempaa paneutumista lapsen asioihin ennen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua ja enemmän myös pedagogiikan avaamista. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että nämä keskustelut käydään kaksi kertaa vuodessa.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset saivat osalta palautetta tarvittavien vuorovaiikutustaitojen puutteesta. Henkilökunta ei ollut esittäytynyt vanhemmille, kohtaukset olivat saattaneet olla jopa tyljiä ja osasta kasvattajia oli jäänyt tunne, etteivät heitä kiinnosta vanhempien kuuleminen lainkaan. Toivottiin vanhempien kuuntelemista, molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta sekä erilaisten elämäntilanteiden huomioonottamista.

Vanhempainiltoja pidettiin tärkeänä ja niitä toivottiin järjestettävän säännöllisesti. Vanhempainiltojen sisällöltä toivottiin enemmän vanhempia osallistavaa ja keskustelua lisäävää rakennetta. Yksi vanhemmista ehdotti, että vanhempainillan voisi toteuttaa suunnitteluillan ajatuksella, jossa vanhemmat pääsisivät konkreettisesti suunnittelemaan päiväkodin toimintaa yhdessä muiden vanhempien ja henkilökunnan kanssa. Mahdollisuuksia osallistua vanhempainyhdistyksen toimintaan piti tärkeänä kaksi vastaajista

Vanhempien ja perheiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia toivottiin enemmän. Koettiin, että tällaiset vapaamuotoisemmat iltamat, joihin koko perhe saisi tulla viettämään aikaa muiden päiväkotilasten perheiden ja henkilökunnan kanssa, olisivat lisäämässä yhteisöllisyyden tunnetta

Vastauksissa annettiin aivan konkreettisia ehdotuksia vanhempien osallisuuden edistämiseksi. Ehdotuksena tuli esimerkiksi talkoot, vanhempien iltapäivät ja koko perheen ulkoilutapahtumat. Yksi vanhemmista ehdotti vanhemmille järjestettäviä vierailupäiviä päiväkotiin, jolloin voitaisiin esimerkiksi selailla lapsen kanssa kasvunkansioita ja ihastella hänen omia töitään ja oppimiaan asioita.

Kehitettävää nähtiin paljon vanhempien mahdollisuuksissa osallistua varhaiskasvatusta koskevaan päätöksentekoon. Vanhemmat kokivat, että tulevat pääosin kuulluksi oman lapsen ja lapsen päiväkotiryhmää koskevissa asioissa, mutta suurempiin varhaiskasvatuksen järjestämistä koskeviin linjoihin vaikuttaminen katsottiin melkein mahdottomaksi. Kunnan päättäviltä viranomaisilta kaivattiin enemmän suunnitelmista tiedottamista etukäteen ja vanhempien kuulemista ennen päätöksentekoa. Varhaiskasvatuspalvelun kehittämiseen ja arviointiin vanhemmat toivoivat pysyvänsä vaikuttamaan säännöllisesti esimerkiksi arviointikyselyillä.

Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että he pitävät tärkeänä sitä, että heille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa, mutta että jokainen saa itse valita itselleen sopivimman tavan ja laajuuden.

6.7 Varhaiskasvatuksen opettajien näkemys osallisuuden kehittämiseksi

Varhaiskasvatuksen opettajien vastauksista tuli esiin toive siitä, että vanhemmat toisivat aktiivisemmin esiin omia ajatuksiaan, toiveitaan, ideoitaan ja antaisivat palautetta varhaiskasvatuksen toiminnasta. Opettajat korostivat toimivan yhteistyön rakentumisessa tärkeänä asiana avointa ja luottamuksellista keskustelua sekä sellaisen ilmapiirin luomista, että myös vanhemmat uskaltaisivat tuoda omia

ajatuksiaan esiin ja kokisivat oman osallisuutensa lapsen varhaiskasvatusympäristössä merkitykselliseksi.

Lähes kaikki vastanneista varhaiskasvatuksen opettajista kokivat, että monenlaisia keinoja on koitettu, jotta vanhemmat saataisiin osallistumaan ja kokemaan osallisuutta, mutta kovinkaan hanakasti näihin tilaisuuksiin ei olla tartuttu. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen suhteen opettajat toivoivat, että vanhemmat ottaisivat näistä hetkistä kaiken hyödyn irti, sillä niissä tilaisuuksissa on järjestetty aika ja tila käsitellä vain heidän lapsensa asioita ja kuunnella vanhempien toiveita.

Myös opettajat toivat esiin toiveen siitä, että vanhemmille annettaisiin säännöllisesti mahdollisuus arvioida varhaiskasvatuksen toimintaa vaikkapa sähköisillä arviointikyselyillä. Opettajien vastauksissa tuli esiin myös ajatus siitä, että vanhemmat otettaisiin mukaan suunnittelemaan vanhempainiltojen sisältöjä, jolloin tilaisuudet olisivat enemmän asiakaslähtöisiä.

7 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla vanhempien ja varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia ja näkemyksiä vanhempien osallisuudesta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää keinoja, joilla tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalvelun toimintamalleja voitaisiin kehittää sellaisiksi, että ne olisivat tukemassa vanhempien osallisuuden kokemusta varhaiskasvatuspalveluissa. Tutkimuskysymyksinä oli, mitä vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa vanhemmille. Toisena tutkimuskysymyksenä oli, miten vanhemmat ja varhaiskasvatuksen opettajat kokevat vanhempien osallisuuden toteutuvan tällä hetkellä. Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten vanhemmat ja varhaiskasvatuksen opettajat näkevät, että vanhempien osallisuuden kokemusta voitaisiin kehittää.

Aluksi tarkastellaan sitä, minkälaisia havaintoja tutkija teki vastaajien taustatiedoista ja niiden vaikutuksista vastaussisältöihin. Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että ne, joilla oli kokemusta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksesta pidemmältä ajalta ja useamman lapsen kohdalta, olivat enemmän tietoisia siitä, kuinka voisivat olla osallisina varhaiskasvatuksen toiminnassa. Toisaalta heidän vastauksistaan kumpusi myös kiireisen arjen vaikutukset mahdollisuuksiin osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Tämä havainto on hyvin samankaltainen kuin Hornbyn tutkimustulos vanhempien osallistumisen esteistä. Hänen tutkimuksensa osoitti, että vanhempien osallisuuden kokemisen esteet ovat ennen muuta rakenteellisia. Tällaisia rakenteita voivat olla esimerkiksi yhteiskunnalliset rakenteet, joita arkielämän tasolla ovat muun muassa työpäivien pituus ja pitkät välimatkat tai työn ja huoltajuuden yhteensovittamisen ongelmallisuus, jotka osaltaan vaikeuttavat osallisuuden mahdollistumista. (Hornby 2000, 3-4.)

Vanhempien taustatietoja ja vastauksia verratessa huomattiin myös se, että yhden lapsen perheissä varhaiskasvatukselle asetetut odotukset yhteistyön ja

vanhempien osallistamisen suhteen olivat keskimäärin suuremmat kuin muilla. Toisaalta heillä oli vähemmän tietoa siitä, kuinka voisivat olla osallisena varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Kyselyyn osallistuneiden opettajien vastauksissa huomioitavaa on se, että vain yhdellä heistä oli työkokemusta myös muusta toimintaympäristöstä kuin Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksesta. Mahdolliset kokemukset toisenlaisista toimintatavoista vanhempien osallisuuden edistämiseksi olivat näin suppeita. Toisaalta valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2018 antaa kaikille varhaiskasvatus toiminnan järjestäjille samanlaiset normit toimintaan, joten myös vanhempien osallisuuden huomioiminen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja päätöksenteossa pitäisi olla yhteneväistä palveluntarjoajasta riippumatta.

Itse tutkimuskysymyksiin saatiin kattavia vastauksia, vaikkakin kyselyyn osallistuneiden vanhempien määrä jäi odotettua pienemmäksi. Vastauksista voidaan kuitenkin saada tarvittavaa tietoa arvioitaessa vanhempien osallisuuden toteutusta Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli, miten vanhemmat ymmärtävät osallisuutensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja päätöksenteossa. Tähän kysymykseen saatiin monenlaisia vastauksia. Osallisuutta kuvattiin toimivana yhteistyönä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välillä. Se, mitä toimiva yhteistyö kullekin tarkoittaa, kaipaisi vielä syvempää avaamista. Osallisuutta kuvattiin myös avoimena ja luottamuksellisena ilmapiirinä sekä keskusteluina, jossa molemmat osapuolet kuuntelevat aidosti toisiaan ja kykenevät yhteistyöhön hyvässä hengessä lapsen parasta ajatellen. Vanhemmat pitivät tärkeänä, ettei heidän rooliaan kasvattajana ohiteta ja heillä on vaikutusmahdollisuuksia. Myös tiedottamisen tärkeyttä osallisuuden tunteen syntymisessä korostettiin niin päivittäisissä lasta koskevissa kuulumisissa kuin ryhmää, päiväkotia ja koko varhaiskasvatusta koskevissa asioissa. Osa vanhemmista kuvasi osallisuutta osallistumisena erilaisiin päiväkodin järjestämiin tapahtumiin. Lähes kaikkien vanhempien

vastauksista välittyi kuitenkin myönteinen suhtautuminen osallistumista ja osallisuutta kohtaan.

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan saatuja tutkimustuloksia tutkimuksessa käytetyn analyysirungon pohjalta. Analyysirungossa tarkastellaan vanhempien osallisuuden ulottuvuuksia varhaiskasvatuspalveluissa palveluntarpeen esittäjän, hyvinvointipalvelun asiakkaan ja kasvatuskumppanin roolissa.

7.1 Osallisuus palveluntarpeen esittäjänä

Järven (2005) jäsenyyksen mukaan vanhemmat voidaan nähdä varhaiskasvatuspalveluissa monessa eri roolissa. Palveluntarpeen esittäjänä vanhempi määrittelee sen minkä ikäisenä lapsen on hyvä aloittaa päivähoidossa ja minkälaista päivähoitomuotoa lapselle halutaan. Palveluntarpeen esittäjänä osallisuus näkyy tietoisuutena siitä, minkälaisia varhaiskasvatusmuotoja ja -paikkoja on tarjolla ja minkälaisia mahdollisuuksia vanhemmalla on vaikuttaa varhaiskasvatuspaikan valintaan. Palveluntarpeen esittäjänä osallisuus suunnittelussa näkyy siten, että vanhempi keskustelee vaihtoehdoista ja harkitsee valintaansa päivähoitohakemusta tehdessä yhdessä varhaiskasvatuksen viranomaisen kanssa. Palveluntarpeen esittäjän päätösosallisuus näkyy vaikutusmahdollisuuksina varhaiskasvatuksen palveluntarjontaan esimerkiksi poliittisen toiminnan kautta tai erilaisten kuntalaiskyselyiden ja kuulemisten kautta. Toimintaosallisuus näkyy palveluntarpeen esittäjän roolissa aktiivisena osallistumisena aloitteiden tekemiseen ja vaikkapa mielenosoitukseen. Varhaiskasvatuksessa erityisesti aktiivinen osallistuminen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön on toimintaosallisuutta palveluntarpeen esittäjänä.

Palveluntarpeen esittäjän roolista katsoen vanhempien osallisuuden kokemus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa tämän tutkimusjoukon kokemana oli ohutta päätösosallisuuden näkökulmasta. Vanhempien oma aktiivisuus ja halu vaikuttaa olivat edesauttamassa osallisuuden kokemusta muun muassa kansalaisaktiivisuuden muodossa. Osa vastaajista ei nähnyt tarvetta puuttua päätöksentekoon

lainkaan ja suurin osa vastaajista ei tiennyt, miten voisivat olla osallisena varhaiskasvatuspalvelun päätöksenteossa. Huomioitavaa on, että aikaisempien tutkimusten valossa vanhempien osallisuuteen on ollut vaikuttamassa vahvasti heidän oma tietoisuutensa vaikutusmahdollisuuksista yhteisöissä, joihin he kuuluvat sekä konkreettinen osallistuminen käyttämiään palveluita kehittäviin toimiin. (Vuoremaa 2016, 35. Hotari ym. 2009, 149-151.)

Suuremmissa päätöksissä vanhemmat toivoivat, että heille annettaisiin mahdollisuus palvelun arviointiin, järjestettäisiin kuulemis- ja tiedotustilaisuuksia, ja annettaisiin näin mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon jo suunnitelmavaiheessa. Usea vanhempi koki, että kunnan byrokratia on niin jäykkää, ettei se taivu vastamaan perheiden moninaiisiin elämäntilanteisiin. Osasta vastauksia välittyi vahva halu olla mukana koko varhaiskasvatusta koskevassa pitkäkätähtäimen suunnittelutyössä.

7.2 Osallisuus hyvinvointipalvelun asiakkaana

Järvi esittelee vanhemmat myös asiakkaan roolissa suhteessa varhaiskasvatuspalveluun. Tässä roolissa tieto-osallisuus ilmenee aktiivisena ja luottamuksellisena tietojen vaihtona. Asiakkaan osallisuutta palveluun on lisäämässä tietoisuus kunnan varhaiskasvatustyötä linjaavista strategioista ja varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Asiakkaan osallisuus suunnitteluun näkyy kuulluksi tulemisen kokemuksena sekä mahdollisuutena osallistua laadun arviointiin. Päätösosallisuus asiakkaan roolissa on vaikutusmahdollisuuksia palvelujärjestelmää koskeviin päätöksiin sekä mukana oloa palveluiden kehittämisessä yhdessä henkilöstön ja muiden vanhempien kanssa. Asiakkaan rooliin liittyy vahvasti subjektiivinen mahdollisuus osallistua toimintaan itselleen sopivalla tavalla. Myös vanhempien vertaisfoorumit Järvi lukee osaksi asiakkaan toimintaosallisuutta.

Vanhempien vastauksiin perehtyessä tutkija teki havainnon, että harvalla oli tietoisuutta kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä ja velvoittavuudesta. Se

on kaikkea toimintaa linjaava asiakirja. Tutkimustulosten valossa voidaan nähdä, että lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja sen ympärillä käydyt keskustelut vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välillä ovat suuressa roolissa. Suurimmalla osalla vanhemmista kuin myös varhaiskasvatuksen opettajista oli kokemus, että näissä tilanteissa vanhemmilla on paras tilaisuus antaa palautetta, vaikuttaa palvelun sisältöön ja vaihtaa luottamuksellisesti tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisen kanssa. Molemmat vastaajajoukot pitivät tärkeänä, että nämä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut toteutuisivat säännöllisesti ja sisältö olisi lapsilähtöinen. Vanhempien vertaisfoorumeina vanhempainilat ja vanhempaintoimikuntatyö nähtiin tärkeäksi osallisuuden tunteen syntymisessä. Vanhempainilloista toivottiin enemmän vastavuoroisia keskustelutilaisuuksia ja kehittämiskeskuksia kuin informatiivisia tapahtumia, jolloin vanhempien osallisuus toteutuisi. Ne vanhemmat, jotka olivat säännöllisesti päässeet osallistumaan lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja sen arviointiin sekä osallistumaan vanhempainiltoihin, olivat pääosin tyytyväisiä tähänhetkiseen osallisuuteensa lapsena varhaiskasvatuksessa. Ne vanhemmat, joiden kohdalla nämä keskustelut ja tilaisuudet olivat jostain syystä jääneet pitämättä, ilmaisivat tyytymättömyyttään osallisuutensa nykytilaan.

Tutkimusaineiston pohjalta voidaan sanoa, että vanhempien mielestä tärkeää on tarjota monenlaisia tapoja osallistua ja vaikuttaa ja asiakas eli vanhemmat voivat itse päättää, mikä tavoista on heille sopivin. Samaan johtopäätökseen pääsi tutkimuksessaan myös Hornby. Artikkelissaan hän painottaa, että osallistumismahdollisuuksissa on huomioitava erilaiset perheet, elämäntilanteet ja jopa persoonat, jotta jokaiselle löytyisi luontevin tapa olla osallisena. (Hornby 2006, 7-8.)

7.3 Osallisuus kasvatuskumppanina

Kasvatuskumppanin roolissa vanhempien osallisuus näkyy Järven mukaan tietoisuutena lapsen varhaiskasvatuksen sisällöstä ja toimintatavoista. Se on osallistumista oman lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun sekä myös ryhmän toimintaan vaikuttamista. Myös varhaiskasvatusta koskevaan arvokeskusteluun

osallistumisen Järvi näkee vanhemman osallisuutena kasvatuskumppanin roolissa. Se on myös vanhemman sitoutumista yhteistyöhön lasta koskevissa asioissa. Kasvatuskumppanin roolissa osallisuus korostuu yhteisöllisyyden kokemuksena, vastavuoroisuutena sekä konkreettisena osallistumisena toimintaan. (Järvi 2005, 6.)

Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ja varhaiskasvatuksen opettajat pitivät erittäin tärkeänä toimivan yhteistyön ja yhteisöllisyyden synnyn kannalta avointa ja luottamuksellista keskusteluyhteyttä vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä. Vastauksissa korostettiin myös myönteisen asenteen tärkeyttä yhteistyötä kohtaan. Osa koki, että kaikkien varhaiskasvattajien ammattilaisuus ei ole näkynyt heidän kohtaamisissaan ja osa oli todella tyytyväisiä. On ilmeistä, että ihmisten välisissä kohtaamisissa erilaisten persoonien yhteensovittaminen on haasteellista, eikä aina onnistu, mutta ammatillisuus tulee aina säilyttää. Tutkimustuloksia tarkastellessa huomattiin, että mitä toimivampi kommunikaatio ja tiedottaminen vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä oli, sitä paremmin vanhemmat kokivat oman osallisuutensa.

Päivittäisten keskustelujen ja tiedonvaihdon merkitys korostui hyvän yhteistyön ja vanhempien osallisuuden kokemuksen syntymisessä. Parhaiten osallisuus koettiin toteutuvan päivittäisissä keskusteluissa vanhempien kanssa sekä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Myös erilaisia päiväkodin tapahtumia, joissa vanhemmat voivat olla osallisina, pidettiin tärkeinä. Osa vastaajista toivoi, että osallisuus ja yhteisöllisyys lapsen varhaiskasvatuksessa nähtäisiin laajemmin, eli myös lapsen päiväkotiryhmän perheitä yhdistävänä asiana.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus

Kun arvioidaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, ei siihen ole olemassa yksinkertaisia ohjeita. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeimpänä luotettavuuden kriteerinä on tutkija itse. Tutkimuksen aikana tutkija arvioi tutkimuksen luotettavuutta itse tekemiensä valintojen ja ratkaisujen pohjalta. On myös tärkeää, että

tutkija pystyy dokumentoimaan millä tavalla hän on valintoihinsa päätenyt. (Vilka 2017, 158-160.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena ei ole tilastollinen yleistettävyys. Teoreettiseen yleistettävyteen voidaan kuitenkin pyrkiä. Tärkeää on osallistujien valinta, jotta tutkimusjoukolla olisi mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Toisena valintakriteerinä osallistujille on aineiston saturaatio, joka tarkoittaa sitä, että aineistoa kerätään niin kauan, kunnes tulokset alkavat toistamaan itseään. (Kankkunen & Vehviläinen–Julkunen 2013, 110.) Tämän tutkimuksen osallistujiksi valittiin kaikki suomenkielisen varhaiskasvatuksen vanhemmat sekä kaikki suomenkielisen varhaiskasvatuksen opettajat. Opettajat valittiin siitä syystä, että heillä on vastuu vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja näin ollen heillä katsottiin olevan eniten kokemusta vanhempien osallisuudesta.

Aineiston saturaatio täyttyi osin. Aineistonkeruuvaiheessa kyselykutsuja lähetettiin vanhemmille 296 ja vastauksia saatiin 31. Varhaiskasvatuksen opettajille lähetettiin 11 kyselykutsua ja vastauksia saatiin kahdeksan. Vanhemmilta saatujen vastausten määrä oli reilusti odotettua pienempi, vaikka kyselyistä muistutettiin vielä viikko ennen sen sulkeutumista. Kaikkien vastausten kohdalla saturaatioon pääsemiseen olisi tarvinnut useamman havaintoyksikön. Sekä vanhempien, että varhaiskasvatuksen opettajien vastauksissa saturaatio täyttyi joidenkin vastausten osalta. Tutkimuksen tuloksissa halusin käyttää tästä syystä myös kvalifikointia, jotta tulokset eivät antaisi väärää kuvaa vastausten yleistettävydestä, johon tutkimuksessa ei pyrittykään. Tutkimuksessa selvitettävänä aiheena oli osallisuus, joka on hyvin subjektiivinen kokemus, joten myös tulkintoja voi olla yhtä monta kuin on vastaajiakin. Tutkimuksen tarkastelussa oli vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.

Suurin osa vastanneista vanhemmista oli paneutunut vastauksissaan käsittelemään osallisuuden eri muotoja ja yhteistyötä laajasti ja pohtivalla asenteella, mikä osaltaan lisää tutkimuksesta saatujen vastausten luotettavuutta. Luotettavuuden kannalta on huomioitava se, että kyselyyn vastanneiden vanhempien tarve

vaikuttaa ja kokea osallisuutta saattaa olla korkeampi kuin niiden, jotka jostain syystä jättivät vastaamatta kyselyyn.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuudelle on yleisesti muodostettu neljä eri kriteeriä. Näitä kriteereitä ovat siirrettävyys, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja uskottavuus. Tutkimuksen siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka saadut tutkimustulokset olisivat toistettavissa samankaltaisissa tilanteissa. Tämä ei tarkoita tutkimustulosten yleistettävyyttä, vaan niiden siirrettävyyttä samanlaisiin tapauksiin. Tästä syystä tutkimuskonteksti tulee kuvata tarkkaan. (Kylmä&Juvakka 2007, 127.) Tässä tutkimuksessa tutkimuskonteksti on kuvailtu tarkkaan ja tutkimuksen siirrettävyyttä samankaltaisiin tapauksiin vahvistaa aiheesta aikaisemmin saatujen tutkimusten hyvin samankaltaiset tulokset.

Laadullisen tutkimuksen kriteeri vahvistettavuus liittyy koko tutkimusprosessiin. Kun arvioidaan tutkimuksen vahvistettavuuden täyttymistä, tarkastellaan kaikkia tutkimusprosessin eri vaiheissa tehtyjä valintoja. Tämän arviointiin liittyy tarkka dokumentointi eli kaikki tutkimusprosessin eri vaiheet on perusteltu ja kirjattu ylös. Jopa aihetta tuntemattoman henkilön on kyettävä aukottomasti päättämään raportoinnista valintojen oikeellisuus. (Kananen 2013, 116.)

Tässä tutkimuksessa tutkija on perehtynyt aineistoon huolellisesti ja useamman kerran pitkällä aikavälillä. Aineisto lajiteltiin huolellisen perehtymisen jälkeen kukin lause, ilmaus ja sana kerrallaan valittuun analyysirunkoon sopivan teemaluokan alle. Analyysi on kuvattu raportissa sanallisesti ja sen käyttöesimerkki löytyy raportin liitteenä. Tutkimusraportissa myös tulokset on pyritty kuvaamaan selkeästi. Tutkimuksessa on käytetty suoria lainauksia kyselylomakkeeseen saaduista vastauksista, joilla on pyritty varmistamaan lukijalle tulosten luotettavuutta.

Tutkimuksen luotettavuuden reflektiivisyys edellyttää sitä, että tutkija on tietoinen omista lähtökohdistaan tutkijana tutkittavaan ilmiöön. Tutkijan on arvioitava omaa osuuttaan tutkimusprosessiin ja aineiston analysointiin. Tässä yhteydessä on otettava huomioon tutkijan oma asema tutkittavassa organisaatiossa.

(Kylmä&Juvakka 2007, 129.) Tässä tutkimuksessa tukija on itse osa tutkittavaa organisaatiota. Se asettaa haasteet tutkimustulosten objektiiviseen analysointiin ja oma asema on saattanut olla vaikuttamassa aineiston tulkinnessa ja tutkimusprosessissa. Aihetta aiemmin käsiteltyjen tutkimusten hyvin samankaltaiset tulokset kuitenkin vahvistavat tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen luotettavuuden uskottavuuteen liittyy oleellisesti aika. Tutkimusta tehdessä on tärkeää antaa sille aikaa, sillä tutkimukseen osallistuneiden kokemusten ymmärtäminen vie aikaa. Tutkimustieteissä korostetaan sitä, että tutkimusten uskottavuutta lisää se, kuinka kauan aikaa tutkija on tekemisissä tutkittavan aiheen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 165; Kylmä & Juvakka 2007, 127-128.) Tämän tutkimuksen kohdalla tutkimusprosessi on kestänyt kaksi vuotta, joten tutkija on ollut tutkittavan aiheen parissa pitkän ajan. Pitkän tutkimusprosessin aikana on tutkimustyöhön tullut myös katkoksia, jolloin aiheen pariin palatessa on nähnyt työn aina uusin silmin. Omalle työlle sokaistumisen vaara vähentyi.

7.5 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyöstä tulee käydä ilmi, miten tutkimus on tehty, miten aineistoa on analysoitu ja perustelut tutkimusanalyysin valinnalle. Tutkimuksesta tulee käydä ilmi, mikä tutkimuksen tarkoitus on ollut. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia ja tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin sovitettuun tarkoitukseen. Tietoja ei myöskään saa luovuttaa ulkopuolisille tahoille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tämän tutkimuksen tulosten raportoinnista ja esittämisestä sovittiin etukäteen käydyssä kolmikantakeskustelussa tutkimuskunnan varhaiskasvatuspalveluista vastaavan henkilön kanssa. Sovitut asiat kirjattiin ja allekirjoitettiin sopimusosapuolten kesken.

Tutkimustyössä yhtenä perusperiaatteena on totuuden saavuttaminen. Vaikka toimeksiantajalla olisi jokin erityinen suhde tutkijaan, ei se saa olla vaikuttamassa lopputulokseen. Tutkijan on aina ajateltava tutkimuksensa totuudenmukaisuutta,

eikä tuloksia voida muokata kenenkään toiveesta hyödyllisemmiksi. (Mäkinen 2006, 77-78.)

Tutkimuksen eettisten periaatteiden mukaisesti myös toimeksiantaja on huomiotava tutkimustyössä. On huomiotava, haluaako toimeksiantaja säilyttää anonymiteettinsa ja muutoinkin toimeksiantajaa on kohdeltava kunnioittavasti. Tutkijan on kunnioitettava oikeutettuja perusteluja, joiden vuoksi tutkimuksen tilaajataho tai tahon, johon tutkimus kohdistuu eivät halua itseään, jäseniään tai suunnitelmiaan koskevia tietoja julkaistavan. Täytyy kuitenkin muistaa, että julkisen hallinnon periaatteisiin kuuluu, että kansalaisen etu vaatii, että organisaatiot sallivat toimintaansa koskevan tutkimuksen. (Kuula 2006, 235-236.)

Kullan (2006) mukaan tutkimusta tehdessä ja empiiristä aineistoa kerätessä tulee lähtökohtana olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista ja ihmiset saavat itse päättää osallistuvatko siihen. Tämän päätöksen tehdäkseen tulee heillä olla riittävästi tietoa tutkimuksesta. Tutkittaville täytyy kertoa perustiedot tutkimuksen toteuttajista ja tarkoituksesta sekä kerätyn tiedon käyttötarkoituksesta. Tutkittavien informoinnin merkitys on tärkeä sekä tietosuojalainsäädännön että tieteellisten periaatteiden kannalta. Tässä tutkimuksessa kyselykutsujen saatetekstissä avattiin nämä hyvien tieteellisten periaatteiden mukaiset asiat. Näitä ovat tutkijan nimi ja yhteystiedot, tutkimuksen tavoite, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus sekä aineiston keruun toteutustapa, luottamuksella annettujen tietojen suojaaminen, kerätyn tiedon käyttötarkoitus, käyttäjät ja käyttöaika sekä tutkittavia koskevat mahdolliset muut tiedon lähteet. (Kuula 2006, 61-62, 101-102.)

Tutkimuksen teon eettisiin periaatteisiin kuuluu myös tutkimukseen osallistuvien anonymiteetin säilyttäminen. Kyselyyn vastanneet eivät saa olla tunnistettavissa edes kysytyjen taustatietojen valossa. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 24-25.) Sähköinen Vaasan ammattikorkeakoulun e-lomake-ohjelmalla tehty kysely, johon vastattiin nimettömästi, turvasi tutkimukseen osallistuneiden anonymiteetin.

Myöskään kysytyt taustatiedot eivät sisältäneet sellaista tietoa, että vastaajat olisivat tunnistettavissa.

Kun tutkimuksessa käytetään lähteenä aikaisempaa tutkimusta, kirjallisuutta, julkaisuja tms. on aina muistettava alkuperäisen tekijän ”isyysoikeus”. Tutkimuksessa käytettyihin lähteisiin viittaaminen on kunnianosoitus aihetta aikaisemmin käsitelleille tutkijoille. Käytettyjen kirjallisten ja suullisten lähteiden tekijöiden kunnioittaminen tekstissä viittaamalla kuuluu kaikilla tieteen aloilla tieteentelemisen eettisiin perusperiaatteisiin. (Kuula 2006, 69.) Tässä tutkimuksessa viitataan kaikkiin opinnäytetyössä käytettyihin lähteisiin Vaasan ammattikorkeakoulun antamien ohjeiden mukaisesti ja hyvien tieteellisten perusperiaatteiden mukaisesti.

Tässä tutkimuksessa tutkijalla on tutkimuskohteeseen nähden autoetnografinen asema, eli tutkija työskentelee itse Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa. Tutkimusetiikan näkökulmasta on tärkeää, että tutkija suhtautuu kerättyyn tutkimusaineistoon mahdollisimman objektiivisesti. Vahva ammatillinen identiteetti voi olla myös haitta pyrittäessä objektiiviseen katsantokantaan, jonka suhteen tutkijan on oltava koko tutkimusprosessin ajan valppaana, ettei oma asema vääristä tutkimusaineiston analysointia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 8-9.)

Tutkimuksen eettisyyttä arvioitaessa on tärkeä mainita se, että ennen kuin tutkimusta alettiin tekemään, siihen pyydettiin kirjallinen lupa kohdeorganisaatiosta vastaavalta henkilöltä. Yhteistyötapaamisessa tehtiin kirjallinen sopimus siitä, kuinka tutkimustulokset julkaistaan ja siitä, että tutkimusorganisaation nimen sai mainita tutkimusraportissa.

7.6 Jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat toivovat enemmän vaikutusmahdollisuuksia kunnan varhaiskasvatuspalvelua koskevaan suunnitteluun ja kehittämiseen. Hyvä jatkotutkimusaihe olisi pureutua tähän kehityskohtaan. Tutkimus- ja

selvitystyön kautta voitaisiin rakentaa yhteistyömalli, joka edesauttaisi vanhempien osallisuuden kokemusta kunnan varhaiskasvatuspalveluiden päätöksenteossa.

Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla varhaiskasvatuksen tiimityöhön pureutuminen. Tässä tutkimuksessa selvisi, että vanhempien kokemus varhaiskasvatusryhmän aikuisten hyvästä tiimityöstä näkyi suoraan siihen, kuinka henkilökunta kohtasi vanhempia, kuinka tieto kulki ja minkälainen asenneilmapiiri ryhmän toiminnasta välittyi. Jatkotutkimuksena voitaisiin selvittää, mitkä asiat vaikuttavat varhaiskasvatusryhmän aikuisten hyvän tiimityön syntymiseen.

8 POHDINTA

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen yhteistyön merkitystä ei voi liikaa korostaa. Perhe ja vanhemmat ovat lapselle tärkeitä ja hänen ensisijaisia kasvattajiaan, joten olisi erittäin tärkeää, että vanhemmat toimisivat tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa ja varhaiskasvatuksen henkilökunta näkisi työssään vanhemmat tasavertaisina kasvattajina. Avoin ja luottamuksellinen keskustelu, kuunteleminen ja toisten mielipiteiden huomioonottaminen lapsen parasta ajatellen ovat avain toimivaan yhteistyöhön vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä. Ilman toimivaa vuorovaikutusta ei voi myöskään syntyä osallisuuden tunnetta. Joskus pelkästään positiivinen asenne yhteistyötä kohtaan on jo edesauttamassa osallisuuden tunteen kokemista. Myös vanhempien olisi hyvä ymmärtää se, että varhaiskasvatuksessa heiltä saatu palaute, kehittämisideat ja tietämys omaa lasta ja perhettä koskevista asioista on ensiarvoisen tärkeää lapsen yksilöllisen hoidon, kasvun ja opetuksen turvaamiseksi.

Perheet ovat hyvin moninaisia niin perherakenteiden kuin elämäntilanteidenkin kohdalla. Varhaiskasvatuspalveluiden sisältö ja toimintatavat tulisivat vastata kaikkien perheiden tarpeisiin. Tästä syystä myös osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja täytyisi olla monenlaisia, joista vanhemmat voisivat valita itselleen parhaan. Varhaiskasvatuksessa tulisi nähdä vanhemmissa piilevä potentiaali varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja kehittämistyössä ja näin saada palvelusta asiakaslähtöisempää. Palvelun käyttäjän näkökulmasta varhaiskasvatuspalvelun käytännöt voivat näyttäytyä yllättävällä tavalla. Moni palvelun kehittämiseen tarkoitettu uudistus onkin voinut hankaloittaa palvelun käyttäjän arkea.

Vanhempien tiedottaminen on ensiarvoisen tärkeää. Moni vähäpätöinenkin asia voi vanhempien mielestä olla merkityksellinen. Lasta, perhettä tai varhaiskasvatuspaikkaa koskevista asioista tiedottaminen ajoissa ja mielellään jo suunnitelmavaiheessa on toivottavaa. Vanhemmat voivat itse valita saadusta tiedosta sen, mitä itse pitävät tärkeänä. Vanhempien ja perheiden rohkeampi ottaminen

mukaan osaksi varhaiskasvatuksen arkea ja päiväkodin toimintaa antaa mahdollisuuden yhteisöllisyyden tunteen kasvamiselle.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmatyö on noussut sen velvoittavuuden myötä tärkeäksi osaksi vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Vanhempien olisi hyvä nähdä tämä suunnitelmatyö ja sen mukanaan tuomat keskustelut hyvinä mahdollisuuksina tuoda oma kokemus lapsesta, mielipiteet, kehittämisajatukset ja palaute varhaiskasvatuksen tietoon. Varhaiskasvattajien tulisi valmistautua näihin tilanteisiin lapsilähtöisesti ja asennoitua tekemään yhteistyötä vanhempien kanssa myös pedagogisia ratkaisuja miettiessä.

Tästä tutkimuksesta saadut tulokset olivat tutkijalle osittain odotettavissa, mutta vanhempien vastauksista tuli myös yllättäviä huomioonotettavia asioita, jotka ovat tärkeitä varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistyössä. Suuresta osasta vanhempien vastauksia välittyi aito halu olla osallisena lapsen varhaiskasvatuspaikan toimintaa, mutta kokemukset siitä, mikä olisi itselle luontaisin tapa vaihteli vastajien kesken. Osallistumismahdollisuuksia pitää siis olla paljon, mutta järjestäjä ei saa pettyä, mikäli kaikki eivät joka tilaisuuteen tartukaan.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki. Gaudeamus 2003.

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere. Vastapaino 2010.

Bumpus, M., Crouter, A. & McHale, S. 1999. Work demands of dual-earner couples: Implications for parents' knowledge about children's daily lives in middle childhood. *Journal of Marriage and the Family* 61, 465–475.

Eskola, J & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino 2008.

Freiberg, K., Homel, R. & Branch, S. 2014. The Parent Empowerment and Efficacy Measure (PEEM): a tool for strengthening the accountability and effectiveness of family support services. *Australian Social Work* 67 (3), 405–418.

Gallagher S. & Zahavi D. 2012. *The phenomenological Mind*. 2.p. London and New York. Routledge.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus 2000.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki. Tammi 2009.

Hornby, G. 2000. *Improving Parental Involvement*. Great Britain. Biddles Ltd.

Hotari, K., Oranen, M. & Pösö, T. 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Lastensuojelun ytimissä. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki. Yliopistopaino Oy 2009.

Järvi, S. 2005. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Vanhemmat osallisina. Käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 18.3.2019. <http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muutjulkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki. Pedatieto Oy 2015.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihevaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä. Jamk 2014.

Kankkunen P. & Vehviläinen-Julkunen K. 2015. Tutkimus hoitotieteessä. 3.-4. p. Helsinki. Sanoma Pro Oy

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki. Stakes 2006.

Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Sisäasiainministeriö. Helsinki. Suomen Kuntaliitto 2002.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä. Vastapaino 2006.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita.

L 10.4.2015/410. Kuntalaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 20.3.2019. <http://finlex.fi/fi/laki/smur/2015/20150410>

L 18.5.2015/380. Varhaiskasvatuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

L 19.12.2003/1136. Perusopetuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 18.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

L19.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 20.3.2019. <http://finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731>

Madsen, C. M. 1999. Lasten äänet kuuluviin. Lasten mukaanotto paikalliseen päätöksentekoon. Osallisuushanke. Helsinki. Sisäministeriö 1999.

Mc Grath, W. H. 2007. Ambivalent partners. Power, trust, and partnership in relationships between mothers and teachers in a full-time child care center. *Teachers College Record*. 109 (n.6), s.1401-1422.

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki. International Methelp 2005.

Miettinen T., Pulkkinen S. & Taipale J. 2010. Fenomenologian ydinkysymyksiä. Helsinki. Gaudeamus.

Murray, M., Handyside, L., Straka, L. & Arton-Titus, T. 2013. Parent empowerment: connecting with preservice special education teachers. *School Community Journal* 23 (1), 145–168.

Mustasaaren kunta 2017. Varhaiskasvatussuunnitelma 2017. "Pedagogista tiimityötä". Mustasaaren kunta 6.6.2017. Viitattu 18.3.2019. <https://www.mustasaari.fi/assets/Bildning/Blanketter/Daghem/Varhaiskasvatussuunnitelma-RAT-TAD.pdf>

Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki. Gaudeamus 1990.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino 2006.

Mäkisalo-Ropponen, M. 2016. Kohti yhdessä tekemisen kulttuuria. Helsinki. Draamatyö 2016.

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 4/2013. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/announcement/view/219>

OKM 2016. Tiedotteet. Varhaiskasvatus. Viitattu 22.1.2017. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

OPH 2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (341/2014) 7 a §, perustelut viitattu 18.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140341>

OPH 2016. Säädökset ja ohjeet. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. Viitattu 21.1.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus

OPH 2017. Vasu 2017. Varhaiskasvatus. Viitattu 18.10.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä. PS- kustannus 2014.

Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere. Tampereen yliopisto

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012. Helsinki. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 14.3.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Helsinki. OPH 2018.

Warren, C., Gupta, R., Sohn, M-W, Lal, N., Garfield, C., Caruso, D., Wang, X. & Pongracic, J. 2015. Differences in empowerment and quality of life among parents

of children with food allergy. *Annals of Allergy, Asthma & Immunology* 114 (2), 117–125.

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. "Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?" Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. VKK-Metro & Socca. Työpapereita 2011:2. Viitattu 18.3.2019. http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2007.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1> Viitattu 12.3.2019.

Välimäki, A-L. 2003. Peer interview – a reflective method of dialogue and participation. *Stakes. Raportteja* 132. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy 2003.

LIITE 1.

Tutkimuksen taustaa

”Syksyllä 2017 voimaantulleen Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asiakirjan mukaan vanhempien osallisuutta tulee vahvistaa varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat tulee ottaa entistä vahvemmin mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tavoiteltavana on toimintakulttuuri, jossa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Tällöin lasten, henkilöstön ja huoltajien näkemyksiä, mielipiteitä ja aloitteita arvostetaan. Tämä edellyttää toteutuakseen osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016).”

Vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa**Hyvä varhaiskasvatuspalveluja käyttävä vanhempi!**

Teen opinnäytetyönä tutkimusta, jonka tavoitteena on selvittää, miten vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen päiväkodeissa toteutuu tällä hetkellä ja minkälaisia osallistumismahdollisuuksia vanhemmille tarjotaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tutkimuksen avulla on tarkoitus löytää keinoja vanhempien osallisuuden kehittämiseksi Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.

Toivoisin sinun osallistuvan tutkimukseen, tuoden esiin omia näkemyksiä ja kokemuksia koskien vanhempien osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia lapsen varhaiskasvatuksessa.

Kyselyyn on mahdollisuus vastata 15.4.- 5.5.2019 välisenä aikana. Kyselyyn vastataan anonymisti, eikä annettuja vastauksia käytetä muuhun kuin kyseisen tutkimuksen tutkimusaineistona.

Kyselyn täyttäminen vie aikaa noin 10-15 minuuttia.

Taustakysymykset

Ikä:

< 25 25-29 30-34 35-39 >40

Sukupuoli:

nainen mies joku muu

Perheen lapsiluku:

1 2 3 4 >4

Kuinka pitkä kokemus sinulla on kunnan varhaiskasvatuksesta eli kuinka monta vuotta tai kuukautta lapsesi on ollut / lapsesi ovat olleet hoidossa Mustasaaren kunnan päiväkodissa ja/tai perhepäivähoidossa?

Kun puhutaan vanhempien osallisuudesta lapsen varhaiskasvatuksessa, niin mitä osallisuus sinulle tarkoittaa?

1. Vanhemman osallistuminen lapsen hoidon suunnitteluun (suunnitteluosallisuus)
 - Millä tavoin olet osallistunut lapsesi hoidon suunnitteluun ja päiväkodin/varhaiskasvatusryhmän toiminnan suunnitteluun? (esim. lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, vanhempainillat)
 - Millaisia kokemuksia sinulla on niihin osallistumisesta?
 - Miten haluaisit osallistua lapsesi hoidon suunnitteluun?

2. Tietoisuus lapsen varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista (tieto-osallisuus)
 - Miten olet saanut tietoa lapsesi asioista varhaiskasvatuspaikassa?
 - Miten haluaisit saada tietoa lapsesi asioista?
 - Onko lapsesi varhaiskasvatuksessa jotain, josta haluaisit tietää enemmän? Mitä?
 - Oletko tietoinen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä ja velvoittavuudesta? Miten olet saanut tiedon?

3. Vanhemman osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnassa ja yhteistyö (toimintaosallisuus)
 - Oletko ollut jotenkin mukana päiväkodin/ lapsesi varhaiskasvatusryhmän toiminnassa? Miten?
 - Miten haluaisit osallistua päiväkodin/lapsesi varhaiskasvatusryhmän toimintaan?
 - Millaisia kokemuksia sinulla on yhteistyöstä lastasi hoitavien varhaiskasvattajien kanssa?
 - Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat hyvään yhteistyösuhteeseen?

4. Vaikuttamismahdollisuudet varhaiskasvatuspalveluissa (päättösosallisuus)
 - Minkälaisia mahdollisuuksia sinulla on vaikuttaa varhaiskasvatuksen/ päiväkodin toiminnan kehittämiseen?
 - Miten haluaisit osallistua varhaiskasvatus toiminnan/päiväkodin toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin? (kehittämiseen)

5. Vapaa sana
 - Onko sinulla jotain muuta sanottavaa aiheesta?

Kiitos ajastasi ja osallistumisestasi! Jakamasi kokemukset ovat arvokkaita tutkimustyöni kannalta ja Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen kehittämistyössä.

Ystävällisin terveisin,

Saara Vaaramo
 Sosiaalian YAMK -opiskelija
 Vaasan ammattikorkeakoulu
 Sosiaali- ja terveysalan yksikkö
 Wolffintie 27-31, 65200 Vaasa
 Annan tarvittaessa lisätietoa tutkimuksesta:
saara.vaaramo@hotmail.com

LIITE 2.

Tutkimuksen taustaa

”Syksyllä 2017 voimaantulleen Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asiakirjan mukaan vanhempien osallisuutta tulee vahvistaa varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat tulee ottaa entistä vahvemmin mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tavoiteltavana on toimintakulttuuri, jossa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Tällöin lasten, henkilöstön ja huoltajien näkemyksiä, mielipiteitä ja aloitteita arvostetaan. Tämä edellyttää toteutuakseen osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016).”

Vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa**Hyvä varhaiskasvatuksen opettaja!**

Teen opinnäytetyönä tutkimusta, jonka tavoitteena on selvittää, miten vanhempien osallisuus Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen päiväkodeissa toteutuu tällä hetkellä ja minkälaisia osallistumismahdollisuuksia vanhemmille tarjotaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tutkimuksen avulla on tarkoitus löytää keinoja vanhempien osallisuuden kehittämiseksi Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksessa.

Toivoisin sinun osallistuvan tutkimukseen, tuoden esiin omia näkemyksiä ja kokemuksia kokiessasi vanhempien osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia päiväkotisi varhaiskasvatuksessa.

Kyselyyn on mahdollisuus vastata 15.4.- 5.5.2019 välisenä aikana. Kyselyyn vastataan anonyymisti, eikä annettuja vastauksia käytetä muuhun kuin kyseisen tutkimuksen tutkimusaineistona.

Kyselyn täyttäminen vie aikaa noin 10-15 minuuttia.

Taustakysymykset:

Työkokemus varhaiskasvatuksessa vuosina

<1 1-5 6-10 11-15 16-20 >20

Tämänhetkisen lapsiryhmäsi ikäjakauma

0-3 3-5 muu, mikä?

1. Vanhemman osallistuminen lapsen hoidon suunnitteluun (suunnitteluosallisuutena)
 - Millä tavoin vanhemmat ovat osallistuneet lapsen hoidon ja päiväkodin/varhaiskasvatusryhmän toiminnan suunnitteluun?
 - Millaisia kokemuksesi vanhempien osallistumisesta ovat olleet?

2. Tietoisuus lapsen varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista (tieto-osallisuutena)
 - Mistä asioista vanhemmat haluavat tietoa?
 - Millä tavoin vanhemmat pyytävät tietoa lapsen asioista?
 - Millä tavoin vanhemmat saavat tietoa lapsen asioista ja ryhmänne toiminnasta?
 - Onko vanhempia tiedotettu kunnan uusimman varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä ja velvoittavuudesta? Miten?
3. Vanhemman osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnassa ja yhteistyö (toimintaosallisuutena)
 - Minkälaisia mahdollisuuksia vanhemmille tarjotaan osallistua päiväkodin toimintaan?
 - Kerro jokin hyvä kokemus tai saavutus vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.
 - Mitkä asiat olet kokenut tärkeiksi hyvän yhteistyösuhteeseen rakentumiselle?
4. Vaikuttamismahdollisuudet varhaiskasvatuspalveluissa (päättösosallisuus)
 - Ovatko vanhemmat antaneet teille kehittämissuhteita kosken varhaiskasvatuksen/päiväkodin toimintaa? Millaisia?
 - Millaisia mahdollisuuksia vanhemmilla on vaikuttaa varhaiskasvatuksen/päiväkotinne toimintaan?
 - Miten vanhemmat voisivat olla mielestäsi mukana varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa? (kehittämisessä)
5. Vapaa sana
 - Onko sinulla jotain muuta sanottavaa aiheesta?

Kiitos ajastasi ja osallistumisestasi! Jakamasi kokemukset ovat arvokkaita tutkimustyöni kannalta ja Mustasaaren kunnan varhaiskasvatuksen kehittämistyössä.

Ystävällisin terveisin,

Saara Vaaramo
Sosiaalialan YAMK -opiskelija
Vaasan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö
Wolffintie 27-31, 65200 Vaasa
Annan tarvittaessa lisätietoa tutkimuksesta:
saara.vaaramo@hotmail.com

KORSNÄS KOMMUN
MUSTASAAREN KUNTA

Sivistysosasto
Päivähoidon päällikkö

Tjänstemannabeslut

10.8.2017
§ 283/2017

Asia

Tutkimuslupahakemus, Vaaramo Saara

Tutkimuslupa Vaaramo Saara, Anomus tehdä tutkimus- ja kehittämistyö Mustasaaren suomenkielisen varhaiskasvatukseen

Päätös

Päivähoidon päällikkö Anna Törnroos päättää hyväksyä että Vaaramo Saara tekee yllämainittu tutkimus päiväkodissa. Tutkimus tehdään henkilökunnan luvalla. Kaikki tieto on käsiteltävä luottamuksellisesti ja tutkimuksen tulos annetaan tiedoksi Mustasaaren kunnan sivistysosastolle.

Liitteet

Tutkimushakemus

Allekirjoitus

Anna Törnroos
Päivähoidon päällikkö

Tiedoksianto

Kukkulan päiväkoti, S. Vaaramo

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

1/2

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

OPISKELIJAN TIEDOT:		
Opinnäytetyön tekijä(t): Saara Vaaramo	Opiskelijanumero: e1601250	Koulutusohjelma: Sosiaal- ja terveysalan koulu- tutkimusohjelma YAMK
Osoite: Pitkäkatu 67 as 5-6	Puhelinnumero: 040-5350325	Sähköposti: saara.vaaramo@hotmail.com
TUTKIMUKSEN KOHDEORGANISAATION TIEDOT:		
Organisaation nimi ja tulosyksikkö: Mustasaaren kunta ja Mustasaaren kunnan sivistysosastof varhaiskasvatus		
Yhteysthenkilön nimi, sähköposti, puhelin: Britt-Marie Hedström, britt-marie.hedstrom@korsholm.fi , puh. 044-7171255/ 06-3277215		
Mahdollisen työelämäohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: <i>Johanna Häkynen 044-7277984 johanna.makynen@korsholm.fi</i>		
OPINNÄYTETYÖN TIEDOT:		
Opinnäytetyön nimi: Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa Mustasaaren kunta		
Opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus: Tämän tutkimuksen tarkoituksena on löytää keinoja, joilla tutkimuskunnan varhaiskasvatuksen toimintamalleja voitaisiin kehittää sellaisiksi, että ne vahvistaisivat vanhempien osallisuuden kokemusta. Tutkimuksen tavoite pohjautuu 1.8.2017 voimaan tuleen ja varhaiskasvatustieteen perustuvan Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet- asiakirjan tavoitteille.		
Opinnäytetyön ohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: Ulla Isoaari, ulla.isoaari@vamk.fi , puh. 040-7253772		

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

Opinnäytetyön ohjaus ja vastuut

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Vaasan ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käytössä kaikki opinnäytetyön tekemiseen tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyön toimeksiantajaorganisaation rahoituksesta sopimuksen mukaan. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana käytössä saamansa luottamuksellisen aineiston opinnäytetyön valmistuttua tai kun osapuolet yhdessä sopien toteavat, ettei yhteistyöedellytyksillä työn lopettamisattamiseksi ole.

Vaasan ammattikorkeakoulu/University of Applied Sciences
Wolffitein 30, FI-65200 VAASA
TEL +358 (0)20 765 3300
info@vamk.fi - VAMK FI
Y-tunnus: FI 2267669-3

Oikeudet tuloksiin

Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin ja muuhun aineistoon kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoinnan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuus-
 laissa salassa pidettävää tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava siten, että tietojen luottamuksellisuus säilyy.
 Opinnäytetyön kirjallinen osa voidaan julkaista myös Thesaurus-tietokannassa Internetissä.

Opinnäytetyön osapuolet (opinikelija, toimeksiantaja, ohjaaja) sosituvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön
 tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat
 sekä pidättäytymään käyttämästä hyväksyen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä
 lupaa.

Opinnäytetyön kustannukset

Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutavien kustannusten korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opinnäytetyön
 tekijä keskenään. Pääsääntöisesti Vaasan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten
 korvaamisesta.

Päiväys: 11.4.2019 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus:

Liitteet: Tutkimussuunnitelma liitteineen

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

- Myönnetty anomuksen mukaan
 Hylätty
 Myönnetään seuraavin korjauksin

- Kehäorganisaation nimi SAA esiintyä opinnäytetyössä
 Kehäorganisaation nimi EI SAA esiintyä opinnäytetyössä

Päiväys: 11.4.2019

Allekirjoitus:

Nimen selvennys: Britt-Marie Heelström

LIITE 5.

Osallisuus	tieto-osallisuutena	suunnittelu-osallisuutena	päätös-osallisuutena	toiminta osallisuutena
palvelutarpeen esittäjänä	<i>Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ei ole esitelty meille mitenkään. Ei siten tiedä, mitä voisi vaatia.</i>	<i>Aloituskusteluissa kerroin lasten tarpeista ja meidän toiveista</i>	<i>Ei mahdollisuuksia vaikuttaa kunnan palvelujen toteuttamistaan.</i> <i>Yhdessä vanhemmat voisivat saada enemmän aikaan.</i>	<i>Vanhempainyhdistystoiminta</i>
hyvinvointipalvelun asiakkaana	<i>Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ei ole esitelty meille mitenkään.</i> <i>Kuukausikirjeissä saan vähän tietoa toiminnan sisällöstä. Toivoisin ryhmän kuukausikirjeissä toiminnan laajempaa avaamista. Mitä tehdään ja myös miksi tehdään.</i>	<i>Ei ole tarjottu mahdollisuutta kunnan vasun suunnitteluun</i>	<i>Koen, että virkamiespäätöksiin ei voi ennalta vaikuttaa lasta koskevilla palveluissa.</i> <i>Lapsen ehjän hoitopolun suunnittelu on vaikeaa.</i> <i>Toivoisin palaute- ja mielitekijä</i>	<i>Haluaisin osallistua vanhempainyhdistystoimintaan</i> <i>Vanhempainillat säännöllisesti</i> <i>Vasu-keskustelut säännöllisesti</i>
kasvatuskumppanina	<i>Ihan jokapäiväiset arkiset asiat kiinnostavat oman lapsen kohdalla.</i> <i>Toivoisin saavani tietoa toiminnasta viikoittain sähköpostilla tai Päikky-viestillä.</i>	<i>Oman lapsen vasu 1-2krt/vuodessa, mielestäni pitäisi aina pitää kahdesti toimintakauden aikana lapsen tarpeista käsin!</i> <i>Vasut kaavamaisia ja jäykkiä, ei</i>	<i>Vanhempainiloissa ja vanhempainyhdistystoiminnassa sekä vasu-keskusteluissa olisi mahdollisuus saada vanhempien ääni kuuluviin.</i>	<i>Paljon on kiinni lastentarhanopettajan vuorovai- kutustaidoista</i> <i>Merkittävänä yhteistyön kannalta pidän hyvä</i>

		<p><i>lapsiläh- töistä kes- kustelua</i></p> <p><i>Aktiivisesti esitän omia toiveita hoi- don suhteen</i></p> <p><i>Tulevien suunnitel- mien avaa- mista enem- män.</i></p>		<p><i>vuorovai- kutustai- toja.</i></p> <p><i>Kaipaan ai- toa välittä- mistä lasta ja perhettä kohtaan.</i></p>
--	--	--	--	---

